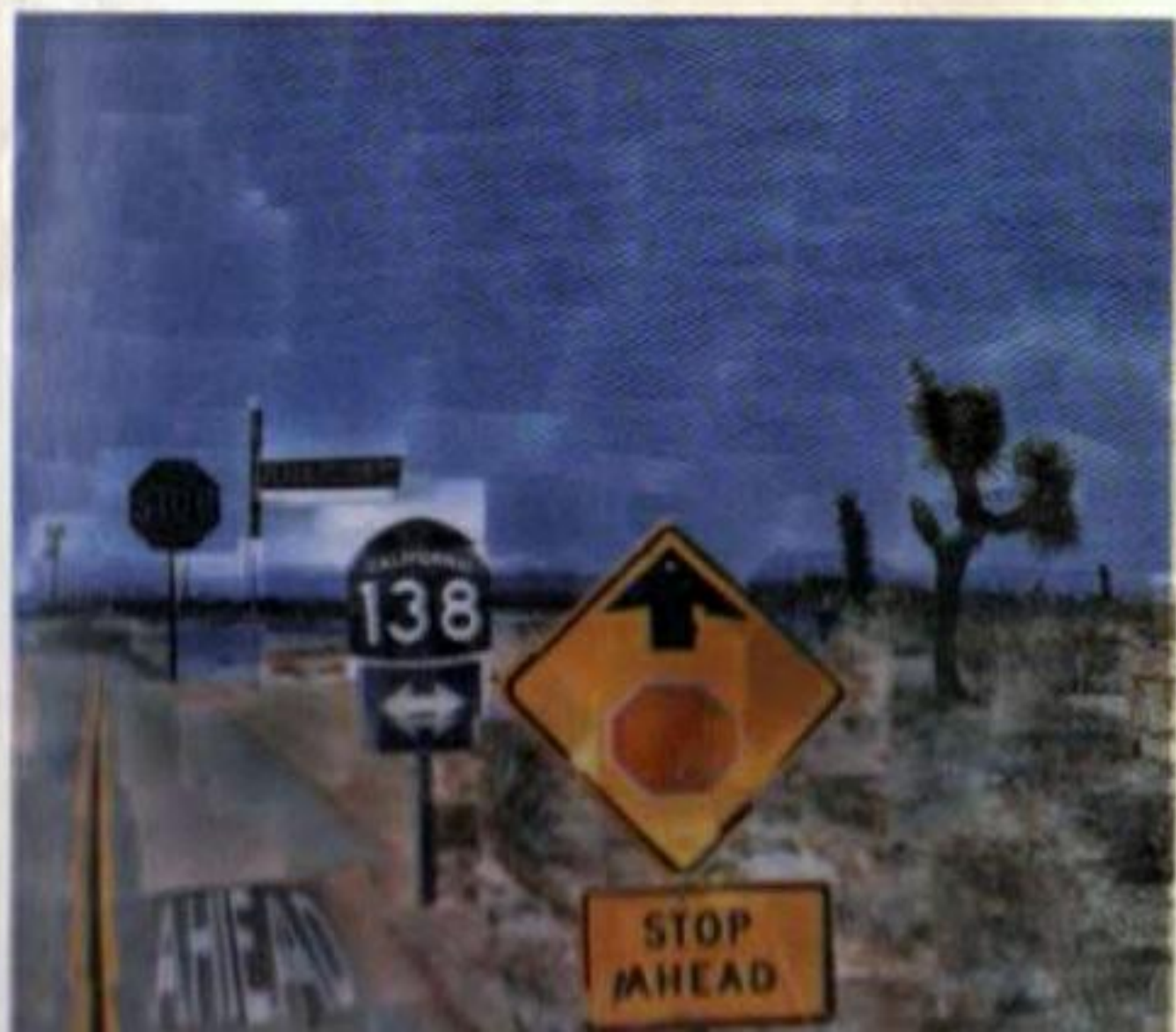

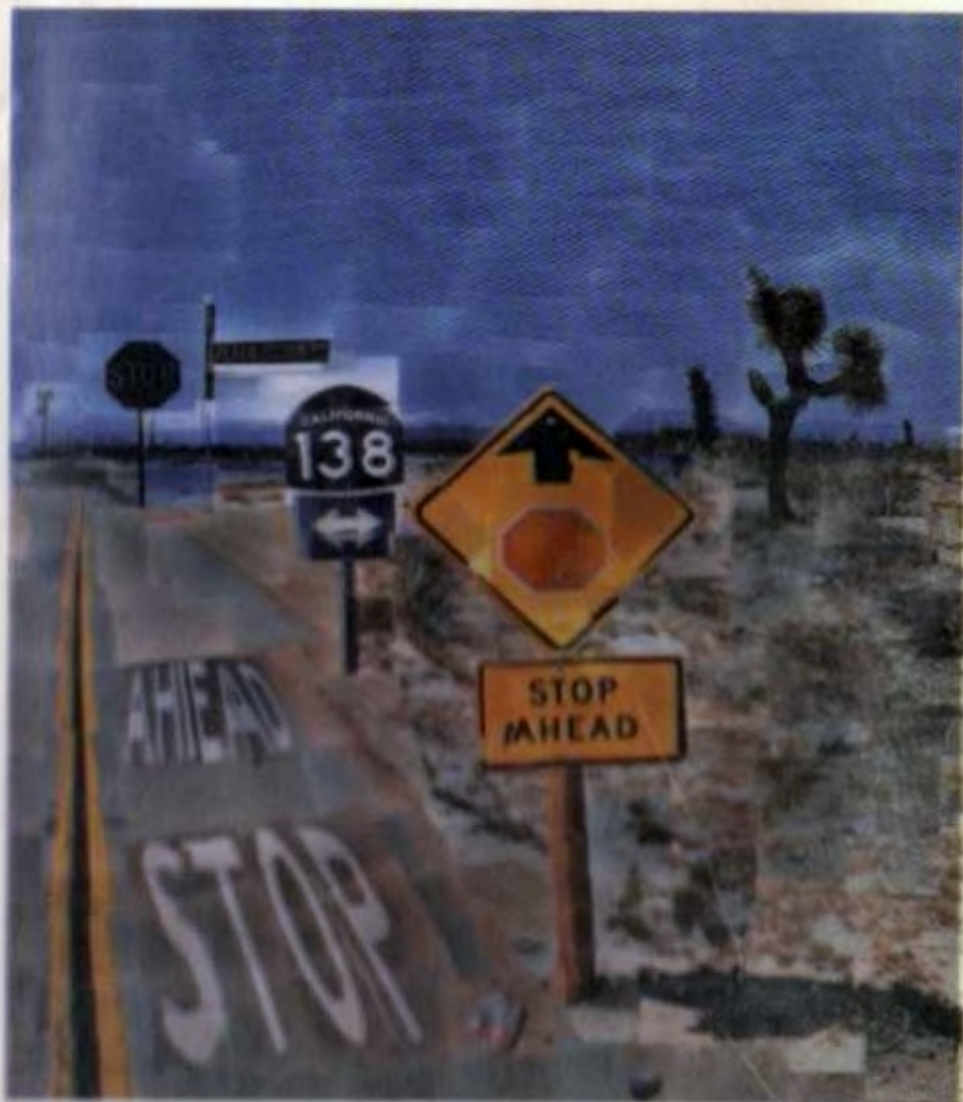
SEM ŠEPARD

MOTELSKE HRONIKE

SEM ŠEPARD

MOTELSKÉ HRONIKE

Sem Šepard

MOTELSKÉ HRONIKÉ

bojana888

Mojoj majci Džejn Elen

*

„nikada daljina nije promicala tako blizu”
Sezar Valjeho

U Rapid Sitiju, Južna Dakota, majka mi je davala kockice leda zamotane u salvete da ih sisam. Izbijali su mi zubi i od leda bi mi utrnule desni.

Te noći smo prelazili Bedlends.¹ Sedeo sam u prostoru iza zadnjeg sedišta „plimuta” i piljio u zvezde. Kad bih dotakao prozorsko staklo osetio bih ledenu hladnoću.

Zaustavili smo se u preriji, na mestu na kojem su bili ogromni beli gipsani dinosaurusi, poređani u krug. Nigde kuća unaokolo. Samo ti dinosaurusi, sa reflektorima što su ih obasjavali odozdo.

Majka me je nosila unaokolo u mrkom vojničkom ćebetu i pevušila nekakvu uspavanku. Mislim da je to bila *Sigurno kao moje srce*. Pevušila ju je skoro nečujno. Kao da su joj misli bile negde daleko. Provlačili smo se lagano okolo dinosaurusa. Kroz njihove noge. Ispod stomaka. Kružili oko brontosaurusa. Zurili gore u zube tiranosaurus reksa. Svaki je imao male plave svetiljke umesto očiju.

Nije bilo drugih ljudi. Samo mi i dinosaurusi.

1/9/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Poziv za buđenje stigao je u 5.30. Sada je to već išlo rutinski. Prešao je preko travnjaka između motela i palačinkarnice. Garderobierka je, u trenerici i patikama, protrčala kraj njega u svitanje. Bila je srećna što je sama. Mogao je to da zaključa po načinu na koji je trčala. Sedeći iza pulta, nikada nije izgledala tako srećna.

Ubacio je petnaest centi u crvenu metalnu kutiju i izvukao primerak *Austin American Statesmena*. Za trenutak je video Šefa razglasa i Trenera pasa nagnute u restoranu nad šoljicama s kafom, jednog naspram drugog. Klimnuo im je glavom dok je ulazio i otišao do separea. Voleo je da doručkuje sam. Samo on i novine. Naručio je jedino pecivo i kafu. Četiri pajkana su za šankom iza njegovih leđa razgovarali o rodeu. Novine kao da su bile posvećene isključivo bezazlenijim slučajevima ubadanja nožem. Od Penhendla do Zaliva ljude su ubadali: ispred barova, na otvorenom prostoru, u ukradenim kolima, iza apoteka. Pojeo je i poslednji komad peciva u tišini. Od njega mu je ostao ukus jaja u prahu na zubima.

Prešao je preko onog istog travnjaka vraćajući se u motel. Već mesec dana svako jutro imao je istu maršrutu. Visoka trava bila je ceo Teksas. Brzo se razdanjivalo.

Prošao je kroz hol nadajući se pošti. Njegov pregradak je bio prazan. Šef motela je gledao crtaće kao u transu. Mogao je da vidi vozača koji ga je napolju čekao. Hodao je tamo-amo.

Zavalio se na zadnjem sedištu sivog „kadilaka”. Dva glumca su žučno raspravljala o grčkoj drami. To je trajalo miljama. Zurio je nemo u vozačev crni kaubojski šešir. Za traku na šeširu zadenuo je tri već upotrebljavane čačkalice. Bila je to jedna od onih traka za šešir od upletene konjske grive kakve prave zatvorenici.

Put je zbog nečega izgledao krajnje nepouzdan. Suviše izdignut. Nasut na neki poseban način, više nalik pisti za manje avione. Izgledalo je kao da farmerske kuće nisu na mestu gde bi trebalo da budu. Kao da su prigradske ili su vlasnici želeli da one izgledaju kao prigradske. Manji pokušaji sa travnjakom. Porodica belih keramičkih jelena. Na njima pojilice za ptice sa velikim metalik-zelenim i crvenim

božićnim kuglama. Mali domaći simboli što se iznenada završavaju na ivici okeana uzoranog polja.

Glumci i dalje brbljaju, koristeći emocionalnu obojenost glasova da jedan drugom pokažu koliko su njihova ubeđenja duboka. Na momente izgleda kao da se više trude da ubede same sebe nego sagovornika. Vozač ćuti. Opušten je. Nekada je bio Kauboj, a onda Vozač kamiona. Nema apsolutno nikakav stav prema Grcima, niti ga oni uopšte interesuju. Zglob jedne ruke je na volanu, dok mu je druga u krilu. Oči mu izgledaju kao da je preoraio milion hektara.

Stigoše u Uland. Pokretne prikolice preplavile su čitav grad. Dvesta statista muvalo se unaokolo čekajući da ih neko nahrani. Potražio je svoju prikolicu i našao je parkiranu pored livade. Čekao ga je kostim. Ličio je na odelo koje je upravo imao na sebi; njegov ispražnjeni dvojnjak. Presvukao se i osećao se isto. Potpuno isto. Možda malo kruće. Malo čistije, takođe. Pitao se treba li da glumi samoga sebe. Jesu li ga zato iznajmili? Seo je za plastikom presvučeni sto i piljio ka auto-putu. Prodoše dve prikolice i na njima sa strane krupnim crvenim slovima ispisano *HOB SOVI KRSTAŠI ZA NOVO ČUDO*. Razmišljao je o vozačima, da li veruju u Boga ili samo voze za one koji veruju u Boga.

Ceo celcati dan vozio je motocikl iza kola sa kamerom. Držao je jednako rastojanje. Kada bi kola ubrzala ubrzao bi i on svoj „kavasaki”. Nijednom nije izašao iz fokusa. Tu i tamo, na trenutak, pejzaž bi mu odvuкао pogled. Široki snopovi svetlosti što su se pružali iz neverovatnih visina, zabijajući se u horizont kao na nekoj italijanskoj religioznoj slici. Trudio se da bude skoncentrisan na posao. Na ono što se odigrava u sceni koju snimaju. Kako se ona uklapa u celinu. Treba li kad stigne da je ubije? Treba li da se motorom odveze do mesta na kojem ubija Lik koji ona igra? Ne može da odvoji pogled od masivnog blatobrana na kolima sa kamerom. Jedan od asistenata režisera drži malu crnu baterijsku lampu sa crvenim svetlom. Kada njome jednom zasvetli, to znači da kola ubrzavaju. Dva puta - usporavaju. Tri treptaja znače zaustavljanje. To je svakako želeo da zapamti. Ta tri treptaja. Rastojanje od jedva tri metra delilo je prednji točak motora od tog masivnog blatobrana. Pri brzini od preko sto kilometara na sat veoma je važno zapamtiti značenje tri crvena treptaja. Ali zašto hoće

da je ubije? Sve do sada je mislio da zna razlog, ali iznenada je to počelo da izgleda glupo. Je li to deo scenarija ili Lik ima neki svoj razlog? Pokušavao je da izgleda gnevan i odlučan dok je zurio u objektivne. Mogao je da vidi odraz svojih očiju u objektivima. Videlo se da glumi. Digao je ruke od toga. Jednostavno je seo na motor i zaboravio da glumi. Počeo je da uživa u vožnji. Režiser je počeo da viče u megafon: „Izgleda suviše kao da se zabavljaš! Moraš izgledati gnevno i odlučno! Ti sada ideš da je ubiješ!”

Kammerman je uporno podizao jedan, dva ili tri prsta u različitim intervalima. Još jedan sistem šifara, ovaj šut za objektivne. Jedan prst znači široki plan. Dva - srednji plan i tri - krupni plan. Pokušavao je da ne obraća pažnju na prste. Za njega je jedan prst značio „prilično opušten”, dva je bilo isto što i „prilično napet”, tri - „izuzetno napet”. Poželeo je da mu nisu rekli šta prsti znače. Ništa mu nije pomagalo to što zna. Radio je isto bez obzira koje su objektivne koristili, bez obzira koliko bi prstiju podigli. Pa zašto su mu uopšte govorili? Ono što je pre svega želeo da zna je zašto njegov Lik hoće da ubije njezin Lik. Pretpostavljam da je nešto u vezi sa Hristom. Tako je pisalo negde u scenariju. Nešto kao da je ona Hrist; zbog nečega i on misli da je ona Hrist. Zašto bi mislio da je ona Hrist? Nije bio glup. Lik nije bio glup. Zašto bi on to pomislio za nju? Prisetio se Jovanovog jevanđelja u kojem Hrist kaže Jevrejima: „Ne razumete moje reči zato što ne razumete moje misli”. Sa sto na sat prozviđao je na „kavasakiju” mimo kola sa kamerom. Cela ekipa mu je histerično mahala da uspori. Nije ih video. Režiser je bacio šešir u vazduh. Put je izgledao pust i smrtonosan. Setio se ponovo Hrista. Onoga što je rekao tipovima koji su tražili da pokaže svoja čuda: „Moje vreme još nije došlo. Sa vama je drugačije. Vi ne znate kada je vaše vreme, jer ne znate odakle dolazite ni kuda idete. Ali ja, ja znam oboje. A ovo nije dan u koji treba da umrem!”

„Kawasaki” se zanese. Poprečno ojačanje se otkide i udari ga u vrat. Video je lice Vozača kola s kamerom kako ga posmatra. Daleko od njega. Nemo ga posmatra. Nikada nije video tako visoko nebo. Osećaj kao da je duboko ispod nebesa. Daljina. Vlažnost mesa. Ridanje metala. Unaokolo bespomoćni ljudi. Bez ijednog zvuka. Jasna slika Vremena kako miruje. Zatim kanalisani, izolovani zvuci

Zemlje. Smeh Dugorepog ždrala. Crne bleštave grudi Poljske ševe. Otkucaji. Ples među brazdama. Hrast bez ijednog lista.

Iznenada mu je sinulo. Shvatio je sebe u trenutku. Nije više bilo sumnje ko je Lik.

3/79

Šajner, Teksas

Sećam se kako sam pokušavao da imitiram osmeh Berta Jankestera pošto sam gledao njega i Gari Kupera u *Vera Kruzu*. Danima sam vežbao u zadnjem dvorištu. Provlačio se kroz paradajz. Kezio. Cerio se tim osmehom. Gornju usnu razvlačio iznad zuba. Posle nekoliko dana vežbanja isprobao sam se na devojkicama u školi. Izgledalo je kao da me ne primećuju. Obogaćivao sam svoju kreaciju sve dotle dok nisam počeo da zapažam neobičnu reakciju kod drugih klinaca. Pogledali bi pravo u moje zube i oči bi im se ispunile užasom. Bio sam zaboravio u kakvom slanju su mi zubi. Da je jedan od prednjih mrtav i sasvim požuteo i da je skoro prekrio onaj slomljeni do njega. Zapravo sam verovao da imam puna usta savršenih bisernih zuba tipa Bert Lankaster. Pošto nisam hteo bilo koga da plašim, prestao sam da se cerim posle toga. Nastavio sam da to radim samo kad sam sam. Uskoro je i to prestalo. Vratio sam se svom bezizražajnom licu.

25/4/81

Houmsted Veli, Kalifornija

*Počistio je kavez s kanarincima
Nahratio mazgu*

Stajao paralizovan 1/2 sata

*Svako jutro
Čistio je kavez s kanarincima
Hranio mazgu
I stajao paralizovan 1/2 sata*

*Nikada nije nameravao da stoji paralizovan
1/2 sata
Jednostavno se događalo
Svako jutro
Možda je to bila pauza na kraju hranjenja
Mazge
Zaustavljeni impuls*

*Činilo se kao da postoji prirodni impuls
Od čišćenja kanarinaca
Do hranjenja Mazge*

*Nikada nije bio problem
Otići od kanarinaca
Do Mazge*

*Jednostavno se događalo
Svako jutro*

*Baš ta pauza
Posle hranjenja Mazge
Ošamutila bi ga*

Džinovska pauza

*Čak je znao šta će zatim uraditi
Znao je to sasvim jasno
Znao je da će zatim nahraniti sebe
Pošto je nahranio Mazgu*

Ali nije mogao da se pomeri

*Stajao je paralizovan 1/2 sata
I zurio u pustinju*

*Ponekad je zurio u svoju kuću
Ponekad je zurio u pumpu na bunaru*

*U zavisnosti od toga kuda je bio okrenut
Kada bi ga paraliza zadesila*

*Na kraju se radovao tome
Da stoji paralizovan 1/2 sata*

*Bio je to za njega vrhunac jutra
Počistiti kavez s kanarincima
Nahraniti Mazgu
Stajati paralizovan 1/2 sata*

*15/1/80
Houmsted Veli, Kalifornija*

Očigledno sam hodao u snu. Našli su me u uglu hodnika, naslonjenog na hibiskusovim cvetom ukrašene tapete, kako mrmljam sebi u bradu. Rekoše mi da su reči bile besmislene i, kada su me prodrмали, ućutao sam. Uхватili su me ispod pazuha i odveli nazad u krevet, zaspao sam i nisam više hodao do jutra. Kada su mi ujutru rekli gde su me našli, kao da me je zahvatio plamen. Žmarci niz kićmu. Smejem se nekontrolisano i Tata mi kaže: „To nije smešno.” Ali i on se smeška dok to govori i zato se smejem još nekontrolisanije.

Jedne noći sam u snu otišao do kupatila i ušao u praznu belu kadu. Našli su me tamo kako spavam ležeći na boku. Njihova reakcija bila je strožija nego kada su me našli u uglu hodnika. Pomalo zabrinut ton uvukao im se u glasove. Zbog nečega im se činilo da je ulaženje u kadu bilo suviše bizarno. Pomalo šašavo, možda. Iako me je (kad sam bio mnogo mlađi) majka često stavljala u kadu da spavam, po celom Ajdahu, dok je Tata bio u ratnom vazduhoplovstvu i baca bombе na Italiju, a u motelima je svuda bio samo po jedan uzan krevet.

Ne znam zašto su moja noćna boravišta bila uglavnom tako neprikladna za mene, ali sam počeo da se radujem jutarnjim izveštajima mojih roditelja o tome gde su me našli prošle noći. Kuda sam putovao? Hoće li me ovog puta naći na plafonu? Sklupčanog u kaminu? Nisam mogao podneti činjenicu da su se ti susreti događali mimo mene, pa sam napravio odvažan plan: *pretvaraću* se da hodam u snu. Držaću oči čvrsto sklopljene i teturati se duž hodnika, odbijati se od zidova, duboko disati i možda i nešto promrmljati, tako da budem siguran da su me čuli. Satima sam skupljao hrabrost da izvedem taj plan, jer znao sam, ako mi ne uspe, verovatno će pomisliti da sam se i do sada pretvarao, a nisam mogao ni da zamislim kako bi na to reagovali.

Sačekao sam dok nisam bio siguran da su oboje u krevetu. Mogao sam da ih čujem kako se kikoću, što je značilo da su verovatno počeli predigru. Iskobeljao sam se iz kreveta zatvorenih očiju i

pipajući otišao do hodnika - pored režećeg Tigra naslikanog na svili, kojeg je Tata doneo sa Filipina, pored portreta konduktera u vozu, koji je naslikao moj Deda, pored ružičastih cvetova hibiskusa obasjanih svetlom iz kupatila. Na pola puta do hodnika čuo sam da su prestali da se kikoću. Srce kao da je poludelo. Osećao sam miris tapeta. Čuo sam ih kako šapuću. To je to! Isto ovako je moralo biti svih onih noći, ali ovaj put sam i ja bio tu. Situacija je izgledala krajnje opasna. Moje pretvaranje je zahtevalo ubedljivost. Nije bilo uzmaka. Nastavio sam da se teturam ka drugom kraju hodnika. Čvršće sam stisnuo kapke. Još više zamlatarao rukama. Osećao sam ih kako me posmatraju kroz odškrinuta vrata spavaće sobe. Do sada je sve bilo u redu. Varka mi je uspela! Tada sam odjednom shvatio da je kraj hodnika skoro preda mnom. Vrata njihove spavaće sobe. Stići ću do kraja hodnika i onda neću imati kud. Da se jednostavno tamo zaustavim i počnem da hrčem? Da naletim na zid, okrenem se i krenem u svoju spavaću sobu poput nekakve igračke? Da legnem i počnem da mrmljam? Da nastavim da koračam u mestu, s nosom zabodenim u tapete? U blesku inspiracije setio sam se telefona, velikog crnog telefona na kraju hodnika postavljenog na mali okrugli sto. Nekako sam napipao slušalicu i podigao je, namerno je okrenuvši naopačke. Počeo sam da mrmljam nekom izmišljenom biću na drugom kraju žice. To je bilo sve. Igra je bila završena. Oni izjuriše iz spavaće sobe, zgrabiše me čvrsto za ramena i prodrmaše. Naglo sam otvorio oči ispunjene čuđenjem, ali nije upalilo. Odvukli su me niz hodnik i strpali u krevet. „I da se nisi mrdnuo!” rekoše. „Nemoj slučajno da ponovo ustaješ iz kreveta. Ovo nije bilo nimalo smešno.” Humor mi nije bio ni na kraj pameti. Nisam time nameravao da ih nasmejem. Jednostavno me je uzbuđivalo da smo u odnosu koji nije uobičajen. Drugačija vrsta susreta. Sada je to bilo gotovo. Samo ponižavajuća tišina opružena u mraku.

Zatvorili su vrata svoje spavaće sobe i nisam mogao čak ni da ih čujem. Moja mlađa sestra se prevrnula u krevetu iznad mene. Nešto je mrmljala u snu. Tek je učila da govori. Rekao sam joj nešto, ali nije odgovorila. Tip do nas je uključio svoj sistem za zalivanje. Slušao sam ga kako peva svojim ružama.

13/10/80
Los Angeles, Kalifornija

3.30

*je li to petao
ili žena vrišti negde daleko*

*je li to crno nebo
ili tek što nije postalo tamnoplavo*

*je li to motelska soba
ili nečija kuća*

*je li ovo moje telo živo
ili mrtvo*

*je li ovo Teksas
ili Zapadni Berlin*

*koliko je sati
uostalom*

*koje misli
mogu nazvali saveznicima*

*toliko želim prazninu
bez ikakvih misli*

*čistu prazninu
u čistom prostoru*

*da se zaputim
praznoglav*

samo jednom

ne molim

ne bacam se na kolena

nemam snage za borbu

9/12/80

Frederiksborg, Teksas

Oprao je u lavabou svoju crvenu košulju. Raširio motelski peškiri na pod. Raširio košulju na peškiri. Kada je zategao rukave i preklopio ih na stomaku, pomislio je na sopstvenu smrt. Kako bi mu na mrtvom stomaku prekrstili ruke poput ovih rukava. Raširio je drugi peškiri preko crvene košulje, tako da je košulja bila u sredini, a onda počeo da hoda golim stopalima po peškiri, sitnim brzim koracima, cedeći vodu. Naučio je to od svoje majke. Video ju je kako to radi svojim

golim stopalima na plavim čupavim džemperima, sa plastičnim dugmadima u obliku školjki. Gledao je kako joj se prsti grče. Posmatrao kako se cedi plavičasta voda. Kako džemperu krvare. Setio se stopala svoje majke i predstavio ih sebi tako živo da se čitava majka pojavila pred njim.

Podigao je gornji peškir, odvojio košulju od donjeg peškira, kao da skida krzno sa neke životinje, i obesio je. Crvena košulja se klatila na toplom vazduhu iz erkondišna. Za trenutak je pomislio od nje da je zastava. Pomislio je da bi mogla biti Duh-košulja. Okrenuo se ka prozoru bez ikakvog razloga. Bio je četrdeset i koju milju od Ostina. Napolju, sobarice Meksikanke u roza džemperima gurale su kolica sa posteljinom niz betonske hodnike i razgovarale umekšanim španskim. Shvatio je iz razgovora da su rođake.

Otišao je do kreveta. Posmatrao je korice knjige *Panorama Los Anđelesa - 125 crno-belih fotografija koje suočavaju prošlost sa sadašnjošću*. Prevrnuo se na drugi bok. Osluškivao toalet. Osluškivao pršljenove kičme. Osluškivao njeno vrištanje u potiljku. Pomislio je da čuje kako vrišti. Pomislio da sasvim sigurno čuje kako vrišti. Pomislio da sasvim sigurno čuje njen glas. (Ona zapravo nije mogla da doživi orgazam zato je podražavala svoju predstavu o zvucima koji prate orgazam. Kad god bi to činila, pokušavala je da nadmaši prethodno podražavanje, sve dok konačno to sve nije izgledalo više kao da je neko ubija, a ne tuca.)

Skočio je na noge. Otrčao do podnožja stepeništa. Pored automata za sladoled. Pokraj dve jezivo mršave mačke. Osećao je da nešto juri kroz njega. Poput leda. Dopao mu se način na koji je automat za sladoled izazvao u njemu takvu misao. Zaustavio se. Baš pred kamionom. Mrlje od sažvakanoog duvana na vratima, koje je oblikovao vetar, izazvaše mu mučninu u stomaku. To su njegove mrlje. Pomislio je kako se zapušta. Otrčao je nazad do sobe. Dohvatio mali peškir. Potopio ga u vruću vodu. Osećao je toplinu u rukama. Blago peckanje. Okrenuo je glavu od svojih ruku kao da je bol od toplote bio mnogo veći. Poput vreline koja prodire duboko pod kožu. Ponovo je otrčao dole. Počeo žustro da briše vrata kamiona. Nekakav bizaran strah da bi ga neko mogao zateći kraj prljavog kamiona. Možda čak i stranci.

To trljanje mu je lagano smirivalo misli. Osećao je da ga to trljanje sve više zaokuplja. Veoma lagano. Završio je vrata. Prešao na prozore. Primetio je mrlje od benzina oko otvora rezervoara. Istrljao je i njih i onda shvatio da je obrisao ceo kamion. Ova potpuna posvećenost brisanju umirila ga je. Peškir je bio crn. Neki ljudi s prtljagom stajali su i posmatrali ga. Okrenuo se prema njima. Nestali su. Kamion je iznenada zadobio srebrni sjaj.

Crni peškir je bacio koristeći skok-šut naučen još na srednjoškolskim utakmicama. Dok je peškir u luku leteo ka narandžastoj metalnoj korpi za otpatke, javila mu se misao da će mu se, ako promaši, uskoro dogoditi nešto veoma loše. Nije promašio.

Ušao je u kamion i sedeo nepokretan vrlo dugo. Posmatrao je zelenu sportsku stranu novina kako klizi po pustom parkiralištu. Posmatrao ju je kako se zakačila u travi, zatim otkačila i kliznula ka ogradi od bodljikave žice. Tri crvendaća su je takođe posmatrala. Nikada nije video crvendaće po ovakvom vremenu. Ozbiljno se zabrinuo kad im se perje razletelo, a oni se nisu ni pomerili.

Kad se smračilo, napustio je kamion i proverio svoj pregradak u holu. Požutela razglednica iz Muskogija i na njoj Pošta i zgrada Federalnog suda. Na poleđini crna škrabotina: „Dragi, lekar mi je poslao nalaz i savetuje mi da se više ne viđam s tobom”. To je to. Bez potpisa. Bez ičega. Provirio je u motelski bar, nadajući se da će tu naći Bili Velsa. Debela žena sa čihuahua psetancetom u krilu sedela je sama kraj viski-koktela. Mahnula mu je kao da ga poznaje. Nije joj uzvratilo.

Odneo je razglednicu napolje do bazena. Bleskanje vode ga je zaslepilo, tako da je sklopio oči. Prešao je preko osušene trave i čuo prskalicu kako zaliva beton. Otvorio je oči. Meksikanac mu je mahao s druge strane vlažne betonske ploče, držeći crevo u jednoj ruci. Dok je prelazio, čovek mu je poprskao čizme i smejavao se. Uzvratilo mu je osmehom, mada je to bila sasvim glupa šala.

Ostavio je vrata sobe otvorena. Razglednicu zadenuo u ram ogledala. Umio se u sudoperi. Otišao do prozora brišući se majicom. Vetar grunu u sobu kroz otvorena vrata. Razglednica pade sa ogledala. Konobar sa salatnom zamotanom u celofan prođe ispred njegovog prozora. Nešto nahrupi u sobu. Čovek ogroman kao lokomotiva. Obema pesnicama ga udari u rame. Zatim jednom u

slepoočnicu. Pao je. Kolenom je raspalio u erkondišn. Nosom je udario u ivicu stola. Još jedan udarac, nogom u leđa. Grdosija viknu: „Još jednom se spandaš sa Devicom, te ubijem!”

Ležao je još dugo. Tamo gde je pao. Osluškivao je. Nije se plašio da bi grdosija mogao da se vrati. Jednostavno je osluškivao kako s njim stoje stvari. Gledao je netremice gore, u svoju crvenu košulju, kako se cedi na vešalici. Slušao je kako kaplje. Znao je da je verovatno tako kapljala danima. Odmeravala vreme. Zazvonio je telefon. Nije mogao da ga dohvati. Dugo je zvonio. Neko je prošao kraj otvorenih vrata. „Zvoni telefon”, rekoše u prolazu. Telefon ućuta. Nije čak ni razmišljao ko je na drugom kraju. Znao je samo da je to telefon. Zvoni. Crni telefon. Ostao je tako celu noć. Tamo gde je i pao.

3/79

San Markos, Teksas

*Krstario je bazenom
U „Holidej Inu”
I osetio napad beskorisnosti*

*Prizor bazena
U ponoć
U Teksasu*

*Jadni Teksas
Ovako izdubljen
Kao i sve ostalo*

3/79

San Markos, Teksas

Imao sam deset godina kad sam prvi put pobegao iz škole. Dva starija pajtaša su me na to nagovorila. Bili su braća i već pet puta su odlazili i dolazili iz Popravnog doma. Rekoše mi da će to biti kao da idemo na mali izlet. Tako sam i ja krenuo. U zadnjem dvorištu smo drpili tri bicikla i zaputili se u Arojo Seko. Moj bicikl mi je bio prevelik, tako da celim putem nisam mogao da sednem na sic. Pedalao sam stojeći.

U šumarku eukaliptusa na početku Aroja sakrili smo bicikle i krenuli niz potok. Lovili smo rakove na mamac od belog sleza, onda im razbijali oklop i njihovo meso koristili da upecamo još više rakova. Kada je došlo vreme ručku, morao sam da podelim svoj ručak sa braćom, jer su oni zaboravili da ponesu svoj. Sadržaj papirne kese sam raširio na veliku ravnu stenu. Šargarepa zamotana u masnu hartiju vezanu gumicom, sendvič sa ćuftom, slatkiši iz „M & Ms”. Prvo su pojeli „M & Ms”. Pocepali su kutiju i olizali čokoladu iznutra. Ponudili su i meni liz, ali sam odbio. Nisam pojeo ni sendvič sa ćuftom. Oduvek sam mrzeo ćufte. Naročito hladne i između dva parčeta hleba.

Ostatak popodneva smo se penjali po okolnim brdima tražeći zmiје, sve dok jednom od njih nije palo na pamet da se spuštamo biciklima niz akvadukt sve dok ne stignemo do Los Anđelesa. Na sve to sam rekao „da”, mada sam podozrevao da je LA daleko barem stotinak milja. Jedini put sam bio u Los Anđelesu kad me je moja Tetka povelа na Stočnu pijacu u svom „dodžu 45” da vidim izložbu tropskih ptica. Mora da sam tada imao šest godina.

Uspuzao sam se uz ogradu, dok su braća raširila bodljikavu žicu na vrhu. Taman dovoljno da se provučem do betonskog zida akvadukta i skočim nekih tri ili tri i po metra niže na dno. Tada su dodali bicikle, vezane za kaiševe. Vozili smo se miljama niz taj džinovski hodnik od betona, točkovi naših bicikala su poskakivali preko crnih linija katrana korišćenog da se zatvore spojnice. Sem tih spojnica, bila je to najravnija, najbolja podloga na kojoj sam ikada vozio bicikl.

Vozili smo pored crvenih čaura izbledele od sunca, mrtvih oposuma, konzervi od piva, orahovih ljuski, rogačevih mahuna, rakuna sa dva mladunčeta, listova iz porno časopisa, komada kanapa, unutrašnjih guma, radkapni, zapušača, osušenih žalfija, dasaka sa ekserima, panjeva, korenja, razbijenog stakla, žutih loptica za golf sa crvenim prugama, francuskih ključeva, ženskog donjeg rublja, teniskih patika, skorelih čarapa, mrtvih pasa, miševa, vilin konjica koji su poskakivali u vazduhu, smežuranih žaba sa izbuljenim očima. Vozili smo miljama, sve dok nismo naišli na deo koji je bio pokriven, poput velikog dugog tunela u kojem nismo mogli da vidimo svetlo na drugom kraju. Zaustavili smo bicikle i buljili u otvor tog tunela, i mogu da kažem da su njih dvojica bili uplašeni koliko i ja, iako su bili stariji. Počelo je da se smrkava i mogućnost da nas noć tu zatekne, to što nismo znali koliko je uopšte dugačak taj tunel, niti na koji grad ćemo naići i kako ćemo se, dođavola, uspeti natrag kada dođemo do kraja, sve to učinilo je da poželimo da se vratimo kući. Nijedan nije rekao da to želi, ali sam mogao osetiti kako struji među nama.

Ne sećam se kako je odluka doneta, ali grunuli smo pravo napred. Pod je bio konkavan i klizav od mahovine, tako da su točkovi klizali u stranu. S vremena na vreme gazili bismo do članaka kroz blato i lepljiv mulj, da bismo na kraju gurali biciklove kroz njega. Puštali smo razne krikove da odredimo svoj položaj, pošto je svetlo iza nas polako nestajalo. Počeli smo da plašimo jedan drugog neobičnim zvucima, ali smo odustali od toga, pošto je eho bio zaista zastrašujući, stalno mi je pred očima bio Los Anđeles: kako odjednom iskrsava na drugom kraju tunela. Jednostavno bi iskočio pred nas, sav ustreptao od svetlosti, pokreta i života. Ponekad bih ga ugledao onakvog kakvog sam ga viđao na razglednicama. (Palme, a u pozadini snežni vrhovi planina, i ispod njih se pružaju plantaže narandži. Železnička stanica i magare ispred nje, upregnuto u kolica sa dva točka.) Ali, nije iskrsavao. Satima nije iskrsavao. A noge su mi bile mokre. Zaboravio sam kako su ona dva brata uopšte izgledala. Spopadale su me crne misli o kući. O tome šta će biti kada se na kraju vratim. U tami sam predstavljao sebi našu kuću. Crvenu nadstrešnicu. Vrata garaže. Parče travnjaka duž kolskog ulaza. Kupine. Crvendaće kako ih jedu. Krupne planove crvendaćevog

kljuna dok tamani modre kupine. Iz ovakve blizine mogu da vidim na njima zrnca prljavštine s vlažnog travnjaka, gde su prethodno izvlačili crve. Ne mogu da zaustavim te slike. (Idem u školu. Debeljuškasti stari Policajac na uglu sa svojom okruglom drvenom tablicom na kojoj piše STOP crvenim slovima. Prijavo igralište Porcelanske fontane sa srebrnim mlazevima što klize nadole. Lice dečaka kojeg sam udario u stomak bez ikakvog razloga. Jedva primetni tragovi majoneza oko njegovih usta.) Imao sam osećaj da će me te slike udaviti. Interesovalo me je o čemu dva brata razmišljaju, ali ih nisam pitao. Kada smo stigli do kraja, bila je noć i nije bio Los Anđeles. Ogromne krošnje platana i mutna narandžasta ulična svetla nazirali su se iznad naših glava. Osluškivali smo brujanje auto-puta. Povremeno šištanje kamiona. Izvukli smo se penjući se jedan drugom na ramena i vezujući kajiševe za vrh ograde. Stariji brat reče da prepoznaje grad u kojem smo. Reče da je to Sjera Madre i da oni imaju nekog ujaka tu u blizini. Opedalali smo do ujakove kuće bez ijedne reči. Nije imalo šta da se kaže.

Ujak je živio u maloj trosobnoj kući, sa nekoliko ljudi u prednjoj sobi, koji su pili pivo i gledali *Usamljenog rendžera* na TV. Kao da niko nije bio iznenađen što nas vidi. Ponašali su se kao da se ovako nešto često događalo i ranije. Žena je pravila veliki lonac špageta u kuhinji i svakom od nas dala je kartonski tanjir, rekavši nam da sačekamo dok se ne ugreje sos sa mesom. Seli smo na pod kraj nogu tih ljudi u prednjoj sobi, gledali *Usamljenog rendžera* i jeli špagete. Tada sam prvi put video TV, jer ga mi kod kuće nismo imali. (Moj Tata je govorio da nam ne treba.) Strašno mi se dopao *Usamljeni rendžer*. Naročito muzika dok je on galopirao na Silveru, a onda se propeo na njemu i mahnuo šešikom ženi sa detetom u naručju.

Kasnije te noći, na mostu u Južnoj Pasadeni, zaustavila su nas policijska kola. Pajkani su sa nama postupali kao da smo odrasli. Imali su onu ozbiljnost u glasu: „Otkuda vam ti bicikli? Kako se zovete? Gde stanujete? Znate li koje je doba?” I sve takve stvari. Radio-vezom su obavestili naše roditelje i konfiskovali nam bicikle. Pojavila se moja Majka i povezla me natrag, objašnjavajući mi usput kako je Otac toliko zapenio da nije mogao da dođe, bojeći se da će

me ubiti. Nastavila je: „Sada si zabeležen u policiji. To će ti ostati za ceo život”.

Dobio sam tri puta kopčom Tatinog opasača. Tri puta. To je bilo sve. Tada je izašao iz kuće. Nikad više o tome nije progovorio ni reč.

Ležim u krevetu i slušam Majku kako pegla u kuhinji. Zamišljam je kako pegla. Šištanje pare. Prskalicu koju koristi da ovlaži Tatine košulje. Zamišljam joj lice zagledano u košulju, dok joj ruka kruži napred-nazad ravnomernim tempom.

13/8/80

Houmsted Veli, Kalifornija

*Moja Mama je nosila kolt 45 jedno vreme
mene na jednom boku
pištolj na drugom
živeo sam u zajednici žena
pilotskih žena
limena skloništa
i beskrajne kiše*

*Žene su bile nervozne
bez svojih muževa
Japanci su krstarili džunglom
krali još vlažan veš sa konopca
žene bi pucale na najmanju provokaciju
ponekad već na tuđu senku*

*na Mamu i mene je jednom pucala
njena najbolja prijateljica
meci su napravili velike hrapave rupe
u tankim zidovima*

*kasnije sam našao lobanju Japanca
tamo kod rezervoara
mravi su mileli
iz rupe od metka
baš na slepoočnici*

*26/12/81
Houmsted Veli, Kalifornija*

Kamion je nestao u mestu zvanom Pleins. Zidovi od čvrste cigle. Neobična vozila krstarila su gradom. Dok je tragao za hotelom, saobraćaj je bio neshvatljivo gust. Našao je jedan, koji je sebe reklamirao sa „Dodir pliša - luksuzne sobe”. Osećao je da zaslužuje malo pliša. Dodir pliša je bilo upravo ono što je želeo. Pliš bi mogao biti utočište posle puta.

Uzeo je najskuplju sobu ne vodeći računa vredi li ona zaista toliko novca. Soba je imala sintetički miris koji nije mogao jasno da definiše. Možda od tečnosti za čišćenje tepiha. Zidovi su bili obloženi crvenim plišem. Krevetski prekrivač je bio od crvenog pliša. Stolice presvučene crvenim plišem. Lavabo je bio crven. Crveno se slagalo sa crvenim. Nije bilo crvenog koje je bilo manje crveno od crvenog do njega. Čitava soba je bila osveta crvenog pliša. Osećao se kao kod kuće.

Škljocnuo je TV. Propovednik je propovedao pokretima za gluvoneme. Primetio je da je znak za „Isusa” neizmenično lupkanje dlanova srednjim prstom, što označava eksere na raspeću. Isključio je zvuk i posmatrao Propovednikove ruke. Pomislio je da vidi jezik kako skakuće po sobi. („I nijedna od kostiju njegovih neće biti slomljena.”)

Zaspao je pod tušem, stoječki. Sanjao je o čoveku kojeg je poznavao još kao dečaka. Obešenog o platan. Spaljenog bez

razloga. Na drvetu je ostala crna brazda, koja se kasnije zatvorila rumenom korom. Čistom kao bebin obraz. Kada se probudio, još uvek je video čoveka. Pomislio je da mu kiša pada na glavu. I čovek je plovio. I prah tela čovekovog klizio mu je niz lice.

(„I nijedna od kostiju njegovih neće biti slomljena.”)

3/79

Pleins, Teksas

*Na samom dnu doline
možeš čuti starca
kako viče „Mama!”
držeći se za oluk
i viseći na jednoj ruci*

*Možeš čuti mladog revolveraša
kako jadikuje za dragom
dok se poluprikolice utovaruju*

*Tamo dole na samom dnu doline
u rokabili klubu
Lu En žvaće mikrofoni
i bljuje bluz
u dugu vlažnu noć*

25/10/80

Ostin, Teksas

*Senke crnih oblaka
na Orokopia planinama*

*Gigantske palme urmi
mrke vreće štite njihov plod*

*Kamioni sa lucerkom
narandžasti kamioni puni guma*

*Plantaže mandarina
merdevine naslonjene na stabla*

*Kameni zidovi bez krova
u njima stenje iz reke*

*Jedna jedina spaljena Palma
oko nje ništa oprljeno*

*Ogromni komadi kamionskih guma
prže se na putu*

*Trkački čamac na prikolici
čvrste hromirane cevi*

*Prašina kovitla
kroz celi Blajt*

14/10/80

Koačela, Kalifornija

Ja i Tim Ford jednom smo ukrali kola u San Bernardinu. Jednog od onih ranih „ostin hejlja” sa crvenim kožnim krovom i debelim žbicama na točkovima. Jednostavno je dremao tamo sa ostavljenim ključevima iz „A & W” radnje s pićem.

Prvo smo mislili da se malo provozamo unaokolo, a onda ga ostavimo na drugom kraju grada, ali smo se, umesto toga, zaputili za Meksiko. Tim je imao plan da nabavimo lažne lične karte, tako da možemo da pijemo po barovima i kupujemo pivo u radnjama bez ikakvih problema. Reče mi da zna tipa u Tihuani koji ti falsifikuje godinu rođenja u vozačkoj dozvoli tako vešto da izgleda kao original. Reče mi, takođe, da to ne košta mnogo.

Ne sećam se kola koja je bilo tako zabavno voziti kao taj „ostin hejli”. Režao je. Poput životinje, reagovao je na svaki mig. Poskočio bi pri prebacivanju iz jedne brzine u drugu, otpuštanju kvačila, davanju gasa - pri svemu što biste uradili. Reagovao je na sve to munjevito poput pantera. I nije bilo načina da to izbegnete.

Počesmo da preturamo po ličnim stvarima vlasnika „ostin hejlja”. Raskopčali smo se i pustili da nam vetar udara u grudi. Nosili smo na smenu naočare za sunce što smo ih našli u kaseti kola. (Imale su crvenu ivicu i male veštačke smaragde u uglovima.) Preticali smo ženske vozače tako blizu da smo mogli da im dohvatimo bravu na vratima. Slušali smo ih kako vrište. Kad smo se zaustavili u restoranu, dobili smo separe kraj prozora, tako da smo mogli da pazimo na kola. Počeli smo da maštamo o trkama po Evropi, upotrebljavajući izraze kao što su „kontrolna stanica” i „reli tim” ne bi li nas čuli za susednim stolom. Dopadao nam se taj „hejli” kao da je naše vlasništvo.

U Tihuani smo proveli čitav dan čekajući na tipa da razvije snimke koje nam je napravio za lažne lične isprave. Bio je to ćutljiv,

mrzovoljan kepec u flekavom sivom džemperu. Stalno se muvao po gradu i svakih pola sata vraćao u radnju. Odškrinuo bi vrata i mahnuo na nas puckajući prstima kao da smo prosjaci ili tako nešto. Imao sam utisak da su lažne isprave najbezazlenija od njegovih nezakonitih mahinacija. Ispostavilo se na kraju da je vredelo čekati. Nove dozvole bile su besprekorne i na granici su prošle test kada su nam pajkani zatražili da ih izvadimo iz novčanika.

U San Dijegu smo pili kao pomahnitali, paradirajući našim novim „papirima” u svim krčmama po gradu. Za povratak kući kupili smo četiri flaše vina. Nismo se čak ni zaustavljali da povraćamo, već bismo jednostavno bljunuli niz vetar i napanjili radio.

11/9/80

San Francisko, Kalifornija

Poznavao sam gitaristu koji je radio nazivao „prijateljem”. Osećao je naklonost ne toliko prema muzici na njemu, koliko prema govoru. Njegovoj sintetizovanosti. Smatrao je taj govor nečim jedinstvenim. Zbog njegove sposobnosti da stvori iluziju o ljudima koji su negde daleko. Spavao je sa radiom. Pričao je sa radiom. Svađao se sa radiom. Verovao je u Daleki Raj Radija. Verovao je da nikada neće stići u taj raj, i zato se pomirio sa tim da ga samo sluša. Verovao je da je proteran iz Radio Raja i osuđen da zauvek krstari eterom u potrazi za onim magičnim kanalom koji će ga vratiti u davno izgubljenu postojbinu.

22/12/79

Houmsted Veli, Kalifornija

Rudnici kralja Solomona beše film koji me je kao klinca najviše prodrmao. Od tada ga nisam više gledao, ali su slike ostale. Vatusi ratnici sa prugama od crvene gline preko nosa. S crnim trakama preko grudi. Špicastim zubima. Lavovi nekom otkidaju ruku. Muve sleću na nečiju usnu i ona se ne pomera. Baklje u pećinama. Plavičasti dragulji okruženi lobanjama. Glumac, Englez, na smrt preplašen.

„Rialto” bioskop je bio mračan i ispunjen mirisom mošusa usred dana i toliko sam se uživeo u taj svet na filmu da je i bioskop postao deo njegovog pejzaža. Odlazak do pulta sa kokicama dok je muzika treštala, a klinci vrištali na svojim sedištima bio je takođe deo radnje. Bio sam u pećini kralja Solomona, za tezgom sa slatkišima. Čokoladne bombone u staniolu su bile drago kamenje. Bioskopski razvodnici drveće u džungli. Leopardi su urlali u toaletu.

Udisao sam afričku prašinu još danima potom u tom gradu punom običnog belog naroda.

1/9/80

Houmsted Veli, Kalifornija

*kada sam sreo dublerku
iza bešumnih vrata lifta
ja sam ulazio
a ona je izlazila
u 4 popodne
i videh da je stondirana
upitao sam je od čega
ona reče 6 valijuma i belo vino
jer ovo nam je poslednji dan snimanja
i mislila je da treba da proslavi to
tako što će smotati nekog iz ekipe
i svući ga na brzinu
jer ovo je njen grad*

*i ona će ostati ovde
dok ćemo se svi mi razići
i agonija obične lokalne dublerke
napuštene
u gradu iz kojeg čezne da ode
sada ju je sasvim preplavila
neodoljivo
od čega sam se ponovo zastideo
što sam glumac u filmu
uopšte
i stvaram takve blesave iluzije
zato sam je odveo u sobu
onako голу
sasvim
i bila je užasno razočarana
pokušavala da se baci kroz prozor
rekoh joj da sve to nije vredno nje
da je to samo glupi film
i ona reče da nije toliko glup kao život*

*1/11/81
Sietl, Vašington*

*ljudi su ovde
postali
oni ljudi
koji su se pretvarali da su*

*27/7/81
Los Anđeles, Kalifornija*

U vozu koji toliko volim. Vozu kojem su davali imena uvek iznova: prvo, prema terenu kojim se kretao, zatim, kasnije, u skladu sa zajedničkim osećajem anonimnosti. Sam voz ostaje uvek isti. I ista ona osećanja nadolaze mi u ovom vozu. Ista čuda. Isti otkucaji čežnje za zemljom sa one strane prozora. Živeo bih u vozu kad bi mi ga neko poklonio.

U istom ovom vozu sedam da večeram. Gledam. Pretvaram se da čitam jelovnik. Tjuzdi Veld tip plavuše, tu negde oko petnaeste, bosonoga, čitala je debelu, zelenu knjigu i gnjavila se sa salatam. S vremena na vreme bi me pogledala pravo u oči, a zatim ponovo u knjigu. Nisam mogao da skinem pogled sa njenih stopala. Više od kose, njena stopala su me podsećala na Tjuzdi Veld. Njena stopala su me podsetila na jedan davni TV-šou, u kojem se Tjuzdi Veld pojavila bosa i u dugačkoj suknji, a domaćin joj je stalno čantrao što se pojavila bosa u njegovoj emisiji i kako je to siguran znak njene neurotične nezrelosti i potrebe za pažnjom. Zaljubio sam se u Tjuzdi Veld tokom te emisije. Mislio sam kako je ona ženski Marlon Brando.

Ona devojka je i dalje gledala u mene preko svoje debele, zelene knjige i grlo mi se sve više stezalo. Nosila je jednu od onih plavih širokih majica bez bretela. Onih koje jednostavno povučete nadole i odjednom sve postaje dostupno. Izgleda da joj je trebalo mnogo vremena da završi svoju salatu.

Pređoh za njen sto i upitah je šta čita.

„*Istoriju ubistva u Americi*”, reče ona.

Ja rekoh, „Jel’ ti studiraš samoubistvo?”

Ona reče: „Ne”.

Ja rekoh: „Aa”.

Jedna stvar je vodila drugoj i mi odmaglismo do njezinih spavaćih kola. Njoj je tek petnaesta, razmišljam. Meni je tek devetnaesta. To znači da, kada sam ja imao četiri godine, ona nije bila nigde. Kaže mi da je Mormon. Kaže da je Tata čeka u Solt Lejk Sitiju. (*Zamišljam njenog Tatu sa crnim šeširom širokog oboda, u crnom odelu, sa crnom mašnom, kako sedi u kočijama iza mazge, sa bičem u jednoj ruci, i čeka na železničkoj stanici. Galebovi lagano kruže iznad njegovo glave.*)

Ona otkačinje krevet na zidu. Misli da je to šala. Krevet pada i sada nema mesta da se stoji. Voz se trza. Njezina majica se skida još lakše nego što sam mislio. Kaže mi da ne voli „trpanje” i pošto nikada ranije nisam čuo taj izraz, pitam: „Kakvo trpanje?” „Trpali” smo čitavim putem od Vinemuke kroz Veliku solt lejk pustinju. To mnogo podseća na prelaženje okeana noću. Morski voz. So se belasa kroz prozor. Kaže da više neće moći da pogleda u oči svom momku.

Dok se voz zaustavlja u Solt Lejku, gledam je kako skače sa metalnih stepenica vagona pravo u oblak pare. Osluškujem kako pod njenim bosim nogama pršti šljunak, ali ona je već nestala. U vazduhu je jak miris metala. Svetla na peronu. Nosači guraju kolica sa prtljagom. Para se razilazi i u daljini se pojavljuje ulica. U trenutku poželim da se zaputim tom ulicom. Jednostavno da se iskracam i pođem za njom, ali nje nigde na vidiku. „Tjuzdi!” vičem u noć Solt Lejk Sitija. „Tjuzdi, ne ostavljaj me!”

Ponovo uronjen u sedište, dok voz valja napred. Iznenada me obuzima snažno predosećanje da će sve priznati svom Tati. Na svakoj stanici strepim od osвете. Vrata se uz tresak otvaraju. (Njen Tata je sada nabacio izraz lica Stirlinga Hajdena i sa sobom nosi sačmaru. Strepim da će voz stati na nekoj pustoj stanici i konduker će me dovući pred osvetoljubivog oca. Odvući će me u pustinju i smaknuti. Raščerečiće me kao Ozirisa i ona, plavokosa mlada Izida, krenuće u potragu za delovima mog tela. Da me ponovo sastavi. Trajaće to godinama, a ipak će joj moj najintimniji deo izmaći, otplovivši rekom Kolorado daleko u Meksiko. Krenuće niz reku, oplakujući moje slomljeno telo. Moju otkinutu glavu podignuće ka Mesecu i jecaće ploveći. Njezino naricanje ispuniće Veliki kanjon.)

U 1.30 se iskravam u Misuriju. Tog jutra treba da nastavim za Čikago, ali ne mogu da izdržim toliko dugo na jednom mestu. Možda ću imati neke šanse ako se uputim peške. Pored polja s kukuruzima nalazim govornicu i zovem Illinois na njihov račun. Javlja se baka. Nije se baš obradovala što me čuje. Nije se obradovala što plaća ovaj razgovor. Ne može da zamisli gde sam i zašto zovem. „Ja sam u telefonskoj govornici pored polja s kukuruzom u Misuriju. Tu odmah pored Misisipija.” Ništa joj nije jasno. Nisam je video, niti sam joj pisao već sedam godina. „Stižem sutra da te vidim. Kako je

Deda?" Pita me da li shvatam koje je doba. „Aha. Žao mi je Bako, ali morao sam da napustim voz. Bojao sam se da me ne ubiju.”

Do Čikaga sam stigao autobusom, a onda stopirao za unutrašnjost. Farma je izgledala kao da je napuštena. Pored kuće mali stog osušene kukuruzovine i nekoliko mrtvih vrana što ih je odstrelio moj Deda, obešene o crvene, gumene trake, tako da se lagano njišu na vetru. Deda ima teoriju da one predstavljaju strašila za žive vrane.

Moj Deda sedi upravo onako kako uvek sedi - zavaljen na otomanu, uvijen u isheklanu ćebad, ispred TV. Sada je kao kostur. Uživa u reklamama za „Hemovo” pivo. „Zemlja nebesko plavih voda.” Mali crtani dabar skakuće na vrhu vodopada i peva džingl. Deda misli da je Truman naš najveći predsednik i šalje političke komentare listovima u Čikagu, potpisujući ih „Obični Prljavi Farmer”. Svojevremeno je predviđao „Crnju u Beloj kući” do 1970. Odani je navijač „Čikaških lavova”. Kaže mi da nije trebalo da ostavljam bezbol. „Mogao si da napraviš karijeru u 'Velikima’”, kaže. „To nije loš život. Plaćaju ti da mlatiš loptu.” Stalno pije i puši, a onda pljuje krv u visoku limenu pepeljaru kakve se viđaju po holovima starih hotela. Ponekad kašlje tako jako da mu se telo sasvim presamiti i ne može da dođe do vazduha dugo, jako dugo. Njegov svet je omeđen otomanom. Sve što mu treba je u krugu od jednog metra. Televizor se pali samo za bezbol. Kada se utakmica završi, ulazi Baka i gasi ga. Nikad ne omanjuje. Iz bilo koje prostorije u kući može da čuje kada se utakmica završava. Ima velike uši.

Kada svi zaspu, šetam se po sobi na spratu i gledam fotografije mojih ujaka. Ujak koji je umro u motelskoj sobi na dan venčanja. Njegova žena, koja je umrla zajedno s njim. Ujak koji je izgubio nogu kad je imao deset godina. Ujak koji je ženidbom upao u čikašku Mafiju. Ujak koji je bio drvoseča u Velikim severnim šumama. Ujak koji je bio šofer u „Bekinsu”. Ujak koji je odgajao springer španijele. Svi ujaci imaju koščato lice mog Dede.

Ležem ponovo u krevet. „Petnaest i devetnaest”, razmišljam. „Petnaest i devetnaest.” Voz pišti na polasku. Zrikavci zriču. Još uvek čujem kako joj šljunak pršti pod nogama.

San Francisko, Kalifornija

*Sreća
pada
ulevo
od šanse*

*Sreća mi
pada
za vrat*

*Sreća se
stropoštava
kroz krošnje*

svi jadikuju

27/7/81

San Francisko Veli

Noge mu se znoje u noći. Mogao je da oseti prisustvo automatskog pištolja, stoke, bodljikave žice, kocke, jahanja u mrklom mraku, ograda zabodenih u prerijsku noć.

Pogasio je sva svetla u sobi i legao na pod između dva kreveta. Noge su mu se znojile. Škljocnu prekidač na *realistic* magnetofonu i Stivi Vonder odgovori u tami: „Pesme u ključu života”.

Posmatrao je kako se na zidu ni iz čega pojavljuje apački crtež na pesku. Boje zemlje: bledonarandžasti pesak, kora boje čokolade, svetloplavo kao suza.

Vidi džinovskog puža kako svetluca u cevi pištolja. Zraci ružičaste svetlosti. Kovitlac. Vidi sopstveno srce.

Oseća demonsku vezanost čovekovu za svoju jedinu ženu.

3/79

San Markos, Teksas

Moje ime nosi već sedam generacija ljudi sa istim imenom, koji svaki svom prvom sinu daju očevo ime, a onda majke sinovima izmisle nadimke, da ih ne bi brkale sa očevima kad im čuju imena uzviknula u polju dok rade rame uz rame u do pojasa izraslom žitu.

Sinovi su na kraju poverovali da su im imena nadimci što su ih čuli kako plove preko polja, odazivali se na njih i po zvuku stvarali predstave o sebi, ni ne sanjajući da prava imena čekaju na njih zapisana na nekom papiru u Čikagu i da su to imena ispred kojih bi trebalo da stavljaju „gosp.” i da su to imena sa kojima bi trebalo da umru.

2/5/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Vozi me svako jutro u svom crvenom „karavanu”. Svaki put stigne prerano. Uvek žurim da u poslednjem trenutku nahranim ovce. Ne radujem se što idem na posao.

Uvek se vozimo istim putem. Kroz mrak. Kraj iste stoke. Njezina bela lica sijaju. Skoro uvek vidimo istog kojota kako pretrčava preko

pašnjaka po već utabanoj stazi. Upire prstom i kaže: „Gledaj, evo ga opet!” To ponovi kad god ga vidimo.

Čistim štale sve dok se ne zabeli betonski pod. Konjska mokraća štipa oči. Kreč štipa ruke. Svetlo se s mukom probija između kedrova.

Jutros osemenjavaju dve kobile i hoće da im pomognem u pranju ždrepcu. Kažu da je vreme da to naučim. Trljamo ždrepcu penis vlažnim sušilicom. Mora da je dugačak barem metar. Počinje da se rita, pa smo morali da mu vežemo noge i stavimo korpu na usta. Pošto je još uvek mogao da iznenada nasrne na nekog, pokrili smo mu oči vrećom. Na kraju se smirio.

Za ručak sam nameravao da jedem sam, no tu je ta gazdina ćerka koja se stalno muva unaokolo i pokušava da zapodene razgovor. Na sebi ima bričes pantalone i ponekad nosi kratki bič, kojim sasvim blago lupka po kolenu. Mislim da je suviše često gledala *Bonancu*.

Uveče se vozimo natrag i jedva da imam dovoljno vremena da nahranim ovce pre no što se sasvim smrači. Kad sam gotov, najčešće nemam volju da odem do kuhinje na večeru. Ponekad jednostavno stojim napolju i posmatram svoju porodicu kako šetkaju po kući. Dešava se da tako stojim jako dugo. Ne znaju da ih posmatram.

22/9/80

San Francisko, Kalifornija

Pokušao je da zdipi potpuno bezvredan plakat na kojem je bila topola. Drvo je stajalo u kontejneru uzetom iz Chateau Marmont hotela sa Bulevara sumraka.

Uhvatili su ga na parking, baš kad ga je trpao u prtljažnik kola.

Kada su ga pitali zašto, reče im da nije sasvim siguran. Ali radilo se o tom osećanju.

Reče im da je video sebe na toj slici kako leži pod topolom.

Reče da je prepoznao drvo iz jednog svog starog sna i da se san zasnivao na pravom drvetu kojeg se jedva sećao iz najranijeg detinjstva.

Sećao se kako je ležao pod tim drvetom i gledao nagore kroz srebrno lišće.

Sećao se glasova iz tog lišća, ali se nije mogao nikako setiti šta su glasovi govorili i kome su pripadali.

Reče im da se nadao kako će ta slika čitavu stvar ponovo vratiti u sećanje.

25/7/81

Holivud, Kalifornija

Pisala je u Čikago zbog detalja oko mog rođenja. Rekoh joj da nisam rođen u Čikagu, da sam se rodio ko zna gde u provinciji. Negde u tami. (Pokušavao sam da ostavim što jači utisak.) Bilo kako bilo, po tragu je otišla upravo do bolnice u kojoj se čitav događaj odigrao. Bila je odlučna. Reče da hoće da napravi moj horoskop. Nešto na papiru što me povezuje sa kretanjem planeta. Razna pitanja je postavila u svom pismu glavnoj sestri i glavna sestra joj je uzvratila raznim odgovorima. (Koliko se meni činilo, svi su bili sasvim izmišljeni.) Na primer, tačno vreme mog rođenja, prema toj glavnoj sestri, bilo je tri popodne, 5. novembra 1943. („Dan Gaja Fouksa”, kada klinci u Engleskoj prave one blesave lutke i verglaju sedeći ispred radnji: „Novčić za Gaja!”) ali ja sam imao dokaza iz drugih izvora (ne od moje Majke) da je bilo negde 2.47, što me prebacuje u rani čas prohladnog jutra. Soba je prazna, sa belim pločicama na podu i dva prozora što gledaju na jezero Mičigen, koje je u to doba godine krcato ogromnim zelenim santama. Dole na ulicama nije bilo saobraćaja i grad je bio u mraku zbog policijskog časa.

Upao sam u svet glavom napred i, mada prekriven krvlju, ponašao sam se sasvim prijateljski. Nisam tada bio zloban. Isti anonimni izvori kažu, dalje, da je moja jedina namera tada bila da vidim led. Bubnuo

sam sa kreveta i odvukao svoje debeljuškasto telo do ona dva prozora. Majka je bila u nesvesti od napora, a ni sestre nije bilo u blizini, pa sam do kraja koristio mogućnost kretanja u prostoru koji se ukazao preda mnom. Ustanovio sam da su mi ruke mnogo jače nego donja polovina tela. Sve sam mogao da povučem za sobom. Znao sam da nisam ždrebe. Da još nekoliko meseci neću moći stati na noge. Znao sam zasigurno da nisam žaba, niti ptica. Tako sam se jednostavno vukao pravac prema onim prozorima.

Kad sam stigao do zida, prvi put sam okusio nešto što je ličilo na patnju. Prozori su mi bili tačno iznad glave, ali u ovakvom stanju suviše visoko da ih dosegnem. Bledozelena svetlost navirala je kroz njih i obasjavala moju onesvešćenu majku na drugom kraju sobe. Posmatrao sam njezino telo. Znao sam da sam izašao iz njezinog tela, ali nisam bio siguran kako. Znao sam da sam sada van tog tela. Odvojen. Zid je imao boju čokolade. Začuo sam brujanje, a onda se ispostavilo da su to bombarderi. B-29-ke. Iznenada osetih užasnu paniku. Nalazio sam se između dva sveta. Sveta koji sam napustio i ovog novog. Nisam imao pojma kuda da krenem.

Na ovom mestu misteriozni svedoci mog rođenja tvrde da su izgubili trag o mom daljem razvoju. Smatrali su da je sa mnom sve super, pa su se zaputili preko zelenih santi u pravcu jezera Iri.

Moja devojka je popunila svoju tabelu prema pogrešnim podacima koje je dobila od glavne sestre. Rekla mi je da je preda mnom interesantan, ali veoma težak život i da je moj Saturn u istom položaju u kojem je bio Geteov. Nisam je ispitivao o bilo kakvim detaljima. Izgledala je tako slatka i nevina.

3/7/81

Kotati, Kalifornija

Pravo u srž stvari

*Kažeš
Na mukama si što ne možeš da pišeš
Ili
Ne možeš da pišeš jer si na mukama*

*Kažeš
Ova vremena su te načinila ciničnim
Ili
Ova vremena potvrđuju tvoj cinizam*

*Ali u jedno sam siguran
Radije bih krotio bikove
Nego sa tobom raspravljao o politici*

*Radije bih se ožderao ko zemlja
I odspavao ispod neke prikolice*

*Tvoj očaj je dosadniji
I od Merv Griffin šoa*

*To tvoje cmizdrenje
Te tvoje bezvezne grešne ideje*

*Mrdaj dupe i ne gnjavi
Idi u zatvor*

*Uradi bilo šta
Samo mene ostavi na miru*

Moj Tata drži kolekciju ploča u kartonskim kutijama poređanim uza zid u spavaćoj sobi i pokrivenim prašinom Novog Meksika. Najvredniji mu je jedan originalni Al Džonson iz '78. u omotu izlepljenom trakama, koje su se i same već iskidale, kad smo se poslednji put videli, pokušavao je da me nagovori da ih ponese u LA i đuture nekom prodam. Ubeđen je da vrede barem hiljadarku. Možda i više, u zavisnosti od tržišta, kaže mi da je sada već izgubio osećaj za tržište.

Moj Tata ima sliku španske senjorite, svu prekrivenu šlagom, okačenu na kuhinjskom zidu iznad sudopere. Odvodi me do nje i zajedno je gledamo neko vreme. „Trebalo bi da je gola ispod toga, ali kladio bih se da ima nešto na sebi”, reče on.

Pokazuje mi ostale zidove. Svi zidovi su prekriveni slikama. Isečci iz časopisa od zida do zida. Svaka slika je priča za sebe, kao da kroz različite prozore izvirujemo u komplikovane pejzaže. Buljim u slike. Vodopad sa pravim kamenjem zalepljenim za papir, kamenjem za koje mu se učinilo da odgovara slici. Beli pas sa zelenom ribom u zubima. Saguaro kaktus u zalazak sunca iscepan iz *Putevi Arizone* za 1954. Narandžasti orangutan se poigrava svojim genitalijama. Let bombardera B-52 u formaciji krila. Kolaž lica poprskan mašću pri prženju slanine.

Moj Tata u limenki „juban” kafe ima kolekciju opušaka. Kupio sam mu kutiju „old goldsa”, ali on neće ni da je pipne. I dalje vadi duvan iz opušaka i zamotava ga iznad vreće iz neke radnje kako ni mrvicu ne bi izgubio. Podrugljivo se iskezio na moju paklu cigareta, crveno-belu, umotan u celofan.

Sav novac koji sam mu dao za hranu stukao je na „burbon”. Frižider je prepun flaša. Kosu je skratio kao piloti u drugom svetskom ratu. Blesne svaki put kad rukom pređe preko čekinje. Reče mi da su se tako šišali da bi im šlemovi pasovali. Pokazao mi je kako još uvek ima ožiljke od šrapnela na potiljku.

Moj Tata živi sam u pustinji. Kaže da ne može da se uklopi među ljude.

4/79

Santa Fe, Nju Meksiko

Mrtav monarh-leptir na pločniku u Ozoni. Povetarac ga baca tamo-amo. Ceo dan eksplodirali su mi na šoferšajbni, ostavljajući ružičaste i zlatne mrlje na staklu. Jednog sam video kako je iz visine pao pravo na asfalt istočnog puta broj 10. Mora da im je ovo doba godine kad umiru.

16/10/80

Ozona, Teksas

Crvena „impala” 59, sa spuštenom karoserijom i aluminijumskim blatobranom, nečujno klizi kroz bujne pašnjake u okolini Nape. Jedina na putu. Ovo je prvi dan Nove dekade i trudim se da u tom događaju ne vidim nikakav znak. Barem ne znak vremena. Sedim nepomičan u srebnastom kamionetu zajedno sa svojom Majkom, svojim Sinom i svojim Psom. Ne mogu da odvojim oči od crvenih kola. Načina na koji klize. Načina na koji se sa podrugljivim varoškim osmehom probijaju kroz ovaj seoski predeo. Kromirana antena lagano seče vazduh. Opaki prut lovi talase sa udaljenih tornjeva.

Glas moje Majke priča mom Sinu priču o mom Dedi, mom Ocu i Petlu. Nekako ovako ide: „Kada je moj Otac bio još beba, puzao je po dvorištu. Njegov Otac (moj Deda) posmatrao ga je sa verande, sedeći u stolici za ljuljanje. Veliki leghorn petao krenuo je na mog Oca da mu kljunom iskopa oči. Moj Deda je skočio, zgrabio okasti

ključ od traktora i bacio ga na petla tako da mu je otkinuo glavu. Moj Otac uopšte nije znao šta se dogodilo. Sve što je video bio je u jednom trenutku ceo petao i u drugom petao bez glave. Deda se vratio u svoju stolicu za ljuljanje. Moj Otac je nastavio da puzi unaokolo. Petao je jurio u krug tražeći svoju glavu.”

Crvena „impala” nestaje iza reda divovskih eukaliptusa. Na pašnjake se spušta pljusak, nemam uopšte volje da se pokrenem. Tako bih rado ostao da živim u ovom kamionetu. Tako bih rado pustio da mu trava iznikne pravo kroz gume.

1/1/80

Napa, Kalifornija

Zvučnik zazubi svaki put kad se basovi ubace u hor prigušenih truba. (Tihuana limeni duvači.) Čikano, skupljač čaša, sa tankim ožiljkom duž nosa, čuči kraj kase sa žutom telefonskom slušalicom u ruci. I pored uniforme, on ne pripada ovom mestu, kao da uniforma nije dovoljna da ga socijalno transformiše isključivo u skupljača čaša, u skupljača čaša i ništa više. Govori brzo, meke španske reči. Uglovi očiju mu se uvijaju kao da je na drugom kraju žice žena.

Nekolicina tinejdžera ustaje od šanka i prilazi nizu telefona na drugom zidu.

Čovek u narandžastoj kabini viče „Huanita!” visokoj, mršavoj brineti, koja liči na sve samo ne na Španjolku. Ona se okreće stavljajući ruku na grudi, oči su joj razrogačene kao da ne zna šta može da očekuje, prepoznaje ga i jurne ka njemu vičući:

„O, moj Bože, čula sam svoje ime i pomislila: 'Neko me poznaje!’”

1/79

San Džoakin Veli, Kalifornija

Troje ljudi u ovom gradu pokušavaju da svoju smrt prenesu na nekog drugog. Dve žene u belim bolničkim mantilima. Jedan muškarac u plavom smokingu. Znam ko su oni, mada sam ih video jedino izdaleka. Uvek noću. Uvek u pomamnoj gomili na uglu neke ulice, dok guraju invalidska kolica jedno prema drugom. Svađaju se šapatom. Pokušavaju da sakriju lica. Šunjaju se susedstvom obuveni u teniske patike. Znam ko su, ali nikada neću otkriti njihova imena.

Ta invalidska kolica su predmet njihove svađe. Sav njihov teror izvire iz tih invalidskih kolica. Iznenada su se pojavila jednog jutra u njihovom dvorištu. Složili su se da je to znamenje. Siguran nagoveštaj njihove bliske smrti. I tako, sada veruju da će, ostavljajući kolica u tuđem dvorištu, uspeti da odlože smrt. Kao za inat, svako jutro kolica ponovo osvanu u njihovom dvorištu.

Noćas ostavljaju kolica u mom dvorištu. Gledam ih dok to rade. Ne pokušavam da ih sprečim. Toliko se plaše da ih neko ne uhvati na delu, da ne mogu podneti to da učinim. Gledam ih kako ih bacaju i beže. Čujem ih još dugo kako sumanuto trče, kao da se plaše da bi kolica mogla poći za njima. Posmatram kolica. Ne mrdaju. Izlazim na hladan vetar i bacam ih na put, ali ih vetar vraća u moje dvorište. Odnosim kolica do sredine puta i ostavljam. Utrčavam u kuću.

Posmatram kolica kroz prozor, jednostavno leže tamo na putu. Farovi kola ih osvetle, ali ona ne mrdaju. Posmatrajući ih, zaspim kraj prozora. Ujutru, ponovo su u mome dvorištu.

23/7/80

Houmsted Veli, Kalifornija

jednog sparnog dana

majonez bi trebalo da te ubije

eto šta mi reče moja tetka

*takođe mi reče
da nikad ne izlazim bez novčanika
jer ako me ubiju
moraće nekako da identifikuju leš*

26/4/81

Houmsted Veli, Kalifornija

Već sam spiskao 82,80 dolara za dva dana igrajući duplo vezano u Santa Aniti. Ponovo me spopala stara navika da tikete trpam u različite džepove i pokušavam da pronađem onaj koji dobija. Prednji desni je obično veoma vruć džep za duplo vezano. Prednji levi je za tikete koji sigurno dobijaju i „fikseve”. Levi zadnji za „kombinovane” i „bezbol” opklade. Kada stvari krenu traljavo, sklon sam da tikete koji sigurno dobijaju iz prednjeg levog džepa pridružim duplo vezanim tiketima u prednjem desnom. Teorija je u tome da će toplota tiketa koji dobijaju uticati na one vezane ili čak obrnuto. Ako dobijem u prvoj trci, tada sve duplo vezane tikete prebacujem u prednji levi džep, gde bi tiketi koji dobijaju trebalo da budu, i još opklade za 8:1 i bolje konje u drugoj trci koje sam već bio uključio u duplo vezano. Svi novi tiketi koji sigurno dobijaju idu u prednji desni džep, koji je sada vreo kao pištolj, pošto je upravo doneo pobedu u prvoj trci.

Danas, ništa od ovoga ne pali.

1/79

*Hipodrom Santa Anita
Arkadija, Kalifornija*

*cirkaju i jedno drugom govore „dragi”
iznajmljuju čitače dlana koji lažu
uramljuju slike dece koju su poslali daleko
matorog crnog barmena oslovljavaju po imenu
iznajmljuju jeftine R&B bendove i traže da sviraju
akustičarske stvari
mršte se na kupanje bez kostima
poveravaju svakom ko će ih saslušati
imaju svako svog „najstarijeg i najdražeg” druga
on je obično taj kome su se najviše ispovedali
mrze kad im neko poželi „Srećan rođendan”
vole da nekog ne vide jako dugo
tada pojure sledećem
samoću su sakrili prezrivo osmesima
samoća im je oivičena krugom „prijatelja”*

25/7/81

Holivud, Kalifornija

Celu noć ga je budila da ubija komarce. Nije ga puštala da spava. Ulazili su stalno kroz otvoren prozor i ona bi ga munula kolenom u dupe sve dotle dok ne bi odgovorio.

„Nešto leti ovde”, rekla bi.

„Pa, ubij ga.”

„Uf, ljubavi, pa ti znaš da ne mogu da ubijam bube. Hoćeš učiniti to za mene? To je nešto veliko, sa krilima.” Na kraju, đipio bi iz kreveta, škljocnuo svetlo i počeo da pretražuje sobu u potrazi za uljezom.

„Nemoj ga ubiti. Važi?”

„Neću ga ubiti.”

„Jednostavno ga izbaci kroz prozor.“

„Ma to i hoću. Samo, prvo moram da ga uhvatim.“

Hvatanje živih buba je stvar od koje čovek najlakše popizdi. To se i događalo svaki put. Bilo je najlakše zgnječiti o zid tu glupu zujalicu. Jednostavno je spljeskati u nekom uglu. Ali ne, morao je da ulovi tu idiotsku stvar. Da sledi njezino izbezumljeno poigravanje po polici s knjigama, preko *Quarter Horse* časopisa, pravo u ormar, a onda iz njega i gore prema goloj sijalici, gde bi prešla u mahniti kovitlac, praveći osmice i male koncentrične krugove.

„To je samo noćni leptir. Nije komarac.“

„Nije važno. Ne mogu da podnesem da mi tu stalno leti.“

„Noćni leptiri ne ujedaju.“

„Molim te, izbaci ga odavde.“

„Dobro.“

„Ali nemoj da ga ubiješ.“

„Dobro, dobro.“

Poigravao je na dušeku, pokušavajući da ga dohvati, pravio kratke zamahe i mlatarao sa obe ruke. Ona je bila tamo dole, sa ćebetom navučenim preko obraza i velike smeđe oči su joj izvirivale, kao da bi svakog sekunda krilati demon mogao da je zgrabi za gušu. Iznenada napade desnim krošeom, koji sijalicu odrubi do grla. Sve postade crno. (Zvuk stakla što pada). Onda skoči na nju i svuče ćebe. (Sada se više plašila razbijenog stakla nego noćnog leptira.) Elektronski upravljano sigurnosno svetlo na vrhu banke s druge strane ulice se upali i soba se ispuni plavom svetlošću. On je prevrte. Kikotala se, zatim lagano zastenja dok je ulazio u nju.

„Znaš, treba nam mreža”, reče on dok je klizio sve dublje.

„Mreža?”

„Aha, da bube ne mogu da ulaze.”

„Tada bismo mogli da otvorimo prozor. Na ovoj toploti moraju biti širom otvoreni.”

„Aha, u pravu si.”

„Znaš, nisam još dovoljno vlažna.”

„Sjajno.”

Houmsted Veli, Kalifornija

*kanarinci su mu
crkavali kao muve
svako jutro
našao bi po jednog
ukrućenog
na dnu kaveza*

*veterinar mu reče
to je zbog bakterija
u vodi za piće
ali on je znao
da je pravi uzrok
način na koji je živeo*

2/8/81

Houmsted Veli, Kalifornija

Našao sam mrtvu barsku pticu nasred parkinga. Nije bilo kola. Ptica je bila sasvim čitava. Potpuno beživotna, mada nigde ni traga krvi. Doneo sam kući pticu i gurnuo je u frižider. Sutradan smo ja i Tata obišli susede i pitali ljude da li su ikada ranije videli takvu pticu. Svi su odmahivali glavom. Odneli smo je do preparatora životinja, ali ni on nije mogao da kaže koja je to vrsta ptice, mada smo se svi složili da to mora biti barska ptica, pošto je imala plovne kožice na nogama. Preparator je imao svoju teoriju da je ptica letela iznad parkinga i odraz asfalta zamenila za jezero. Pretpostavljao je da se ptica sjurila ka tlu i slomila vrat. Zapanjilo me je da jedan preparator

može napraviti jednu tako bezveznu pretpostavku, pa o tome danima nisam mogao prestati da razmišljam. Stavljao sam se u njen položaj, kao da letim iznad parkinga i tražim jezero. Zašto bi ptica bila tako daleko od mesta gde bi mogla biti jezera? Kako je moguće da se ptica izgubi?

30/1/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Iznenaden sam sopstvenom nostalgijom za vremenima za koja se jedva i sećam da sam bio živ. Nikad ne razmišljam o sebi u četrdesetim. Četrdesete su rezervisane za generaciju mojih roditelja i pilote u kožnim jaknama sa krznenom kragnom, dok se smeše ispred aviona sa propelerima.

Ponekad, dok prelazim s jednog na drugi kraj kuhinje, izranjaju delići sećanja u trenutku kad sunce obasja određenu boju na zidu. Ispuni me poštovanjem tamnoplava iz vremena krava muzara i nekolicine ljudi koji su se svi međusobno poznavali, u malom zabačenom američkom selu. Starica koje su retko izlazile iz kuće. Starica koje svaki dan nešto poslušam. Papagaja, čak i starijeg od njih. Konja po imenu Crnja. Sivog „krajslera” sa kariranim presvlakama. Listova američkog platana širokih kao moje grudi, iskrzane nalepnice „Ador” mlekadžije na nozi od kreveta, svog u belom, kapa sa crnim širitom, rumeni obrazi, kako nosi žičanu gajbu punu mleka u flašama. Mirisa žena. Sve su matore. Miris starica u svemu. U nameštaju. U ormaru. U fiokama, pomešan sa drvetom. Prizora moje mrtve Tetke. Sedi uspravno, lampa joj je upaljena na ramenu, jedna ruka opuštena u krilu. Njezina kolena su me oduvek zbunjivala. Čak i sada kad je bila mrtva, kolena su joj izgledala kao u devojke i činilo mi se „pogrešnim” da ona tako izgledaju. Privlačila su me njezina kolena. Neodoljivo. Zbog načina na koji bi se zabelela kad bi prekrstila noge, a sive svilene čarape se zategle na pregibu. Međutim, muka mi je bilo od njezinih stopala, komada mesa koji kao

da su kipeli iz cipela. Govorila mi je da joj otiču kad je vlažno vreme, ali mi je bilo jasno da je imala nekakvu fiks-ideju da joj stopala budu što manja. Mitologija sićušne Beti Bup. Ta kontradikcija između njenih stopala i kolena pomogla mi je da uvidim veće kontradikcije u meni samom. Kasnije, potajno sam zahvaljivao njenim stopalima zbog toga.

Gacao sam po kiši. Išao daleko od ljudi omađijanih biberovim drvetom i crvenim rakovima. Vadio sam loptice za golf sa crvenim prugama iz muljevitih rupa koje bi pri udaru izdubile. Sećam se da je uzbuđenje kad bih je našao bilo povezano sa činjenicom da ju je neko drugi izgubio. Sa činjenicom da ju je izgubio protiv svoje volje. Da ju je neko nepoznat raspalio pravo u daljinu i od tada je nisu videle ljudske oči. Rakuni su prelazili preko nje, ključale su je kreje, veverice pokušavale da je podignu, ali je onda ja, prvo ljudsko biće, cvrknem palcem, operem u potoku i prodam nekoj budali tamo kod kantine za jednog zelembaća. Ponekad istoj onoj budali koja ju je izgubila. Mogao sam uvek da primetim kako im se osećaj krivice migolji u očima kad bi je prepoznali.

To su sigurno bili dani kad sam bio mali, pošto svako lice izgleda mnogo veće nego inače.

21/12/79

Houmsted Veli, Kalifornija

Cela Oaksaka je bila u mraku kad su stigli. U predvorju svih hotela gorele su sveće. Nije bilo slobodnih soba.

Na kraju su na severu grada našli mesto u hotelu *Nacional*. Vrata na svim sobama su bila napravljena od vertikalnih metalnih šipki, nalik zatvorskim ćelijama kakve je video u Montani. Dok su se sa prtljagom penjali stepenicama, mogli su da vide goste u sobama. Bili su to uglavnom klošari i alkoholičari - opruženi na podu, vise sa flekavih dušeka, podbočeni po čoškovima zure u betonski pod. Brzo su zaključali vrata za sobom, torbe sakrili pod krevet i počeli

grozničavo da traže toalet. Jedini lavabo u uglu. Jedno po jedno su se penjali na lavabo i „Montezumina osveta” je šikljala iz njih. Hteli su da se iskidaju od smeha zbog svega toga, ali su morali da se suzdržavaju zbog ostalih, koji bi, onako izbezumljeni u svojim ćelijama, mogli pomisliti da se njima smeju.

Smenjivali su se tako celu noć, bez nade u olakšanje, ona izvaljena na dušek, dok bi on opkoračivao lavabo. Ponekad bi ona povraćala, dok bi on pokušavao da se suzdrži. Ponekad bi povraćali zajedno, i zbog toga se u isto vreme još više smejali, toliko da su se plašili da se ne zagrcnu od bljuvanja.

Celu noć im je gorela plava sveća na prozoru. Dole na ulici su praštale petarde. Osluškiivali su kako deca trče. Ptice su kreštale u košnjama palmi. U susednim sobama su stenjali i vikali na španskom, ni na koga posebno.

Kasnije su prestali da se smeju i jednostavno su ležali jedno pored drugog na dušek, zureći u oguljeni malter. Vlažne fleke na mestima gde su cevi propuštale. Oboje su podrhtavali. Bez reči. On je mislio na bazen „Kod Džulijana” na 14. ulici. Ona se plašila da će možda umreti.

6/9/80

San Rafael, Kalifornija

*na kolenima
laktovi zabodeni u noć*

*istina je
ta duboka veza
zaista je istina*

zemlja šalje poruku

*izdiše je
hvatam je udahom*

*tvorovi
mrtvi zečevi*

*vrelina dana uzmiče
u vozu si negde daleko
vidim te kako zuriš kroz prozor
tamo negde kod Solt Lejk Sitija*

*ja sam ovde
nagnut kroz prozor*

29/4/81

Houmsted Veli, Kalifornija

Računao sam da ću Bila naći u stanu u kojem sam ga poslednji put video. Pokušavam da se prisetim kako izgleda pre no što stignem. Zamišljam fasadu zgrade. Odmah pored policijskog skladišta na Šestoj aveniji. Pojavio se na vratima u svom uobičajenom stanju opuštenog fatalizma. Nikad se ne bi iznenadio što me vidi, ma koliko duga bila pauza.

U stanu je bilo uvek hladno, jer su sobe vrlo velike. TV je u spavaćoj sobi. Na podu, u krug oko kreveta, ležali su tanjiri sa već pokvarenom hranom. Uglavnom buđavi sir i ravioli ili neko drugo smrznuto talijansko jelo. Tri tegle „harvijevog” bristolskog krema stajale su oko telefona na malom noćnom stočiću. Bil je otpuzao nazad do kreveta, gde je i bio kad sam pritisnuo zvonice. Imao je telo dečaka i glavu sredovečnog čoveka. Oduvek mi je njegovo telo

izgledalo čudno, ali mu to nikada nisam pomenuo. Nastavio je da jede salatu i gleda *Džoni Karson šou*. Sedeo je na *Esquire* časopisu, a nedeljni *Times* je ležao preko kreveta kao da ga je silovao. Sviđalo mi se što je jednostavno nastavio da živi svoj život i ne pravi paradu od mog dolaska. Nije me ispitivao kako sam, šta radim i ostale slične gluposti. Nastavio je da jede salatu, povremeno bi srknuo bristolski krem i piljio u Džonija Karsona.

„Šta radiš inače, Bili?”

„Ja? Digao sam ruke od filma.”

„Onog sa Čarlijem?”

„Aha.”

„Onog u kojem Čarli kida glavu golubu?”

„Da, od tog.”

„Šta se desilo?”

„Izgubio sam kontinuitet.”

Činiju od salate je spustio na pod, u tanjir sa već skorelom šniclom, a onda uzeo paklu *blue trues*. Nije nastavljao razgovor sve dok nije pripalio jednu i šišteći ispustio dim. (Ostao mu je taj manir još iz vremena kad je pušio *camel*.)

„Nije me uzbuđivalo da ga nastavim. To je to. Uglavnom je to. Plus, usred snimanja uginula je zmija.”

„Zmija?”

„Aha, boa konstriktor. Sećaš se boe?”

„Ah, da.”

„Eto, uginula je. Otišli smo za Masačusets da snimimo deo filma i ostavili zmiju ovde. Potpuno smo na nju zaboravili. Sklupčala se u kaminu i uginula. Vlasnik je osetio smrad još dole u holu i pomislio da sam umro. Mora da je zaista bazdilo. Pozvao je pajkane, i pajkani su pomislili da sam mrtav. Provalili su vrata i našli jedino zmiju.”

„Znači nisi mogao da snimaš bez zmije?”

„Teoretski, da. Ali nestalo je uzbuđenja.”

Tu noć sam prespavao na kauču. Prozori kraj mene bili su ogromni. Drveće crno i vetar u tom delu Šeste avenije hučao je kao da duva kroz kanjon. Ječao je. Dolazio je tamo od Central parka i, kako je napredovao, bivao glasniji. Prisetio sam se santana-vetrova u Dolini; „Đavolskih vetrova”. Vreline noći. Maštanja o tome da imam devojkicu. Naročito zgodnu Čikano devojkicu sa izrezima sa obe strane sive

suknje. Tankih srebrnih krstića što joj bleskaju ispod ušiju. Zmijskog cara kojem sam prostrelio vrat. Prepelice kako krstari voćnjakom. Indijanki bliznakinja u kući prekoputa dok se svlače kraj prozora. Eukaliptusa zvanog Srebrni dolar. Polja rajskih ptica. Začuh pucnje na Šestoj aveniji. Pucnje ili, možda, petarde. Petarde koje su ličile na pucnje. Pokušao sam da razmišljam o tome šta bi trebalo sada da uradim, ali osetih da je to već učinjeno. Šta god da je bilo. Začuh dva glasa kako se histerično smeju dole na ulici. Glasovi dve crnkinje, i ništa više. Smejale su se tako od srca i tako neobuzdano da sam znao da nisu u opasnosti. Prisetih se kako sam jednom od takvog smeha pomislio da je vrisak. Na 5. aveniji. Kako sam sjurio na ulicu polugo. Visoki muškarac u odelu pritiskao je devojkicu uz izlog. Rekla mi je da „odjebem!” Sećam se kako je King Kertis tako ubijen u 23. ulici. Znao sam da često brkam zvukove. Nečije disanje kraj mene u krevetu zvučalo mi je kao požar u daljini. Zato sam sada bio oprezan.

Bil je zaspao uz uključen TV. Film u kasne sate. Glas Rej Milanda u *Čoveku sa X-zracima u pogledu*. Deo u kojem on vrišti na kraju. Znao sam to jer sam ga ranije gledao. Mogao sam na plafonu da vidim njegove mlečnobeke oči. Miris buđavog sira i bristolskog krema dopirao je kroz otvorena vrata. Izgledalo je kao da glas Reja Milanda donosi miris. Prisetio sam se da je i Bilov otac umro. Isto kao ona zmija. Rekao mi je da je ostao tri dana kraj očevog tela. Samo je sedeo i posmatrao leš. Na kraju je objavio smrt i otkrio da mu je otac ostavio nešto novca. Najveći deo je izgubio u „Akvaduktu”. Ostalo je straćio na film.

Dubretarski kamioni su već brundali na ulici. Bio sam budan i nije mi se ležalo celu noć ne bi li naišao san. Otpešaćio sam sve do Louer Ist Sajda. Nebo kao da je polako postajalo tirkizno. Travestiti su ispadali iz Vajt Tauera, sisajući prste ulepljene šećerom sa krofni. Jedan me upita hoću li da mi popuši. Jeftino.

Popeh se uz stepenice stana na Drugoj aveniji. Istu rutu sam po navici pravio ravno dve godine i sada mi se ovo učinilo kao test. Kao odlazak iza brave; i svi raniji odlasci iza brave mi prodoše kroz glavu, kao da se telo prisetilo. Grudi mi se stegoše i osušise usta, kao da sam uzimao spid, mada nisam. Sobe su izgledale puste, ali sam, i

ne videći je, znao da je tu. Mogao sam da je osetim kako jeca tu negde. Znao sam da me je čula.

Sedela je na krevetu, sa potpuno navučenim zavesama, nogu podvijenih pod sebe, a glava joj je visila među kolenima. Riđa kosa skrivala joj je lice. Znao sam da me neće napasti. Nisam je se plašio fizički. Dodirnuh joj glavu. Bila je ukočena, kao da se satima ili danima nalazila u tom položaju. Suknja joj je na krilu bila vlažna. Curilo joj je na nos i oči, ali nije jecala. Njen pogled bio je okrenut ka unutra, kao da je videla sve što je želela od života oko sebe. Pokušah da je zagrlim, ali to ispade smešno. Bila je zatvorena u svoj položaj. Upitah je treba li joj nešto. Možda čaj? Možda topla čokolada? Možda reči koje sam joj govorio kasno noću kad smo počinjali da živimo zajedno? Ponude su jedna za drugom izgledale sve patetičnije i sve dalje od onoga što joj zaista treba. Trljao sam joj vrat. Kao da je bio od drveta. Ona ispusti zvuk. Upitao sam je još nešto, ali nije bila sposobna da progovori. Ništa nije izašlo iz nje, izuzev mucavog konsonanta. Zatim je ponovo ućutala. Nađoh parče papira i olovku i stavih joj u krilo. Opet, zvuk izađe iz nje u trzajima: „Dtha, dtha, dthaa, dtha, dtha”. Stavih joj olovku među prste i, držeći joj ruku, napravih nekoliko poteza po papiru, kako bih joj pokazao da vrh može da ostavlja trag. Zurila je u linije. Bez ikakvog zvuka. Pustio sam joj ruku i ona nastavi da pokreće ruku praveći prvo slabo vidljive, a onda sve manje i tamnije krugove. Zvuk se ponovo pojavi dok je škrabala: „Duth, duth, du, du, duth...” Posmatrao sam kako joj se prsti prisećaju poteza pri crtanju. Ispočetka samo bezvezno nepovezano žvrljanje. Zatim, lagano, čvršći potezi iza kojih se oseća namera. Linije se povezuju sa drugim linijama i stvaraju malo telo sa krilima i repom, zatim stope. Male stope sa plovnim kožicama među prstima, a zatim glava sa kljunom. Crtež patke. „Pa, pa, pa, patka.” Izgovori ona trgnuvši glavom prema meni, uz iznenadni dečiji smešak, a onda se ponovo sakri iza kose. „Patka!” Uzeh olovku od nje i napisah „PATKA” ispod crteža. Ponovih joj reč. Ona se stropošta na krevet rukama stežući kolena i pritiskajući ih na stomak. Pokušah da joj uhvatim glavu dok se bacakala tamo-amo. Vrisnula je glasom koji sam čuo jedino kod životinja kad rađaju. Vrisak kobile. Ovce. I dalje sam pokušavao da je smirim, ali njeno telo kao da je podivljalo. Na vrhuncu bio sam ubeđen da umire.

Iznenada ju je popustilo. U trenutku se preobrazila. Počela je da koristi reči kao da nikada sa njima nije imala problema. Ustade, presvuče se, očešlja, vrhovima prstiju protrlja jagodice sa nekoliko brzih pokreta, podiže slušalicu, okrete broj, sede na krevet i nasmeši mi se potpuno nesvesna šta joj se malopre događalo.

„Ćao mama. Ja sam. Slušaj, jesi li dobro? Sjajno, mama. Vidi, mislila sam da malo svratim do tebe. Je 1' ti odgovara? Samo na kratko. Je 1' bi volela da dođem?” Zastade i nasmeši se, a onda se zagleda u nokat na malom prstu. „Da, mogla bih odmah da krenem. Ne, otišao je. Ne znam gde je otišao. Ne živimo više zajedno. Ne. Ne znam. Odmaglio je negde. Vidimo se uskoro, važi? Volim te, mama.”

10/7/78

Houmsted Veli, Kalifornija

*Da si još uz mene
Držao bih te
Ljuljao na kolenima
Duvao topao vazduh u oba uva*

*Tebi, koja si pisala kao panter
Što god da ti je teklo venama
Kakva god da te je zelena krv
odredila za takvu zlu kob*

*Da si još uz mene
Provalio bih u tvoj strah
I on bi sa tebe visio
U dugim ritama
Kao raskomadani užas*

Okrenuo bih te
Licem ka vetru
Kičmu savio preko kolena
Žvakao ti potiljak
Sve dok ne otvoriš usta za ovaj život

31/1/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Nini Sajmon sam obično donosio led. Bila je tako dobra prema meni. Iz milošte me je zvala „Draguljče”. Donosio sam joj punu sivu plastičnu vanglu leda da bi rashladila svoj viski.

Svukla bi plavu periku i bacila je na pod. Ispod, prava kosa štrčala joj je kao u ostriženog crnog jagnjeta. Odlepila bi trepavice i zalepila ih na ogledalo. Kapci su joj bili debeli i plavo namazani. Oduvek su me podsećali na one u egipatskih kraljica koje sam video u *National Geographicu*. Koža joj je blistala. Obavila bi plavi peškir oko vrata i nagnula se napred oslanjajući se laktovima o kolena. Znoj joj se lio niz lice i kapljao na crveni betonski pod kraj nogu.

Svoju tačku je obično završavala pesmom *Gusarka Dženi* Bertolda Brehta. Tu pesmu je uvek pevala glasom punim prodorne osvete, kao da je sama pisala reči. Njena predstava pogađala je prvo grlo bele publike. Zatim je pogađala srce. Zatim je pogađala glavu. U to vreme pila je kao smuk.

Jedna njezina pesma koja me je zaista obarala bila je *Kad bi bio tako dobar da dođeš kući*. Zastao bih u pola pokreta. Obično bih bio među stolovima i sakupljao do pola ispijene čaše kad bi uz narastajući topot klavira njen sablasni glas počeo da se probija kroz gomilu akorda, pogled bi mi kliznuo gore ka podijumu za orkestar i ostajao tamo dok su ruke radile svoj posao.

Jednom sam, dok je pevala tu pesmu, prevrnuo sveću. Vreli vosak prolio se gostu na odelo. Pozvali su me u menadžerovu kancelariju. Tamo je bio i gost, sa dugim tragom stegnutog voska na pantalonama. Izgledalo je kao da je svršio. To večer su me nogirali.

Napolju, na ulici, i dalje je dopirao pravo kroz betonske zidove glas: „Kad bi se vratio kući bio bi Raj”.

28/9/80

San Francisko, Kalifornija

Muškarci češljaju kosu u kolima

Muškarci gledaju frizuru u retrovizorima

Muškarci nose veliki crni češalj u zadnjem džepu

Muškarci brinu hoće li se dopasti Ženama

Muškarci se pretvaraju u oglas za Muškarce

Žene nose čizme zbog kojih hramlju

Žene paze da im pogled ne susretne Muškarčev

Žene brinu hoće li se dopasti Muškarcima

Žene se pretvaraju u oglas za Žene

Ova devojčica nosi svetlozelenu haljinu i crne duboke patike.

Ova devojčica lovi parčence celofana što klizi po pustom parkiralištu.

Ova devojčica razgovara sa celofanom kao da je to samo biće vetra.

Ova devojčica se smejulji zbog toplog tropskog daha na njezinom vratu. Ne oseća nikakvu granicu između sebe i celofana. Oboje ih miluje vetar. Zajedno su u istom trenutku. Zuri u tlo. Govori baš tom celofanu:

„Pusti da stanem na tebe”, kaže. „Ostani na mestu da mogu da stanem na tebe”, kaže.

13/1/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Ovo je noć teškog zločina. Pajkani su se razmiledi svuda. Mesec je ledeni krug. Spavači imaju revolveraške snove. Sirene krivudaju kroz hiljadu ulica.

U jednoj udaljenoj kuhinji jedna žena je upala u grdne nevolje sa jednim muškarcem. Boji se, ali iz nje izlazi bes. On je pijan, i to ne sluti na dobro. Već je na ulaznim vratima napravio rupu veličine pesnice. Lepršaju iskidane tapete. Noć navaljuje unutra, krika nema, jer nema ko da ga čuje. Ni telefona. Ni kola, jer je on uzeo ključeve. Vidi ga kako se tresu od besa. Sav. Besa čiji je uzrok nepoznat. Vidi ga kako petlja oko plastičnih zelenih čaura za sačmaru. Jurne ka rupi na vratima. Pada pravo na lice. Ona se izgubi u velikom koralu. Bosa je. Upada do kolena u blatnjavu balegu. Začuje pucanj sa verande. Sačekuje da ga oseti. Ništa. Noge izvlači sa obe ruke. Uputi se ka svetlu na bregu. Ne može da se seti kome pripada svetlo. Ne može da se seti je li to svetlo iz kuće ili iz nekog ambara. Svetlo je bolje od mraka, pomišlja. Bilo kakvo svetlo je bolje od mraka. Upada u duboke brazde. Probija se. Bilo kakvo svetlo je bolje od mraka.

18/1/80

Pelaluma, Kalifornija

*glasovi jezivo glupih crtaća
glasovi životinjski glupih crtaća*

*dok morski vetar cvili
i ti turistički brodići
što se keze unaokolo*

*jata mrtvih riba
plutaju
jata mrtvih riba*

*sada prikriven vrisak
ispuštaju sirene
poneki kratki pucanj
smrad gold tekile
kroz jutarnju kožu*

*30/10/81
Sietl, Vašington*

Neke misli kojih se pribojavam mogle bi postati stvarnost. Zapravo, ne toliko same misli, koliko stvari na koje se te misli odnose. Na primer, pomislim na mogućnost da slučajno sam sebi odsečem glavu motornom testerom. Vidim to. U mislima. Misao izaziva tu sliku: (Glava leti. Vrat krvavi. Ja sam tu. Stojim na proplanku. Ispod hrasta. Moja crvena motorna testera je iznad mene. Poljske ševe pevaju. Crvenokrili kos sleće na drvo. Motorna testera odskoči i odseče mi glavu.) Odmahujem glavom govoreći samome sebi: „Ne! Batali takve misli! Mogle bi postati stvarnost”. Ponekad kad to kažem, misao se prekine. Ali najčešće se vraća. Najčešće se vraća kao varijanta originalne misli. Na primer, ovoga puta će se vratiti u ovakvom obliku: (Ja sam tu. Stojim na proplanku. Ispod hrasta. Moja crvena motorna testera je iznad mene. U daljini peva ševa. Jastreb kruži u visinama. Pas laje. Motorna testera odskoči i odseče mi ruku.)

Ako se dogodi da u isto vreme radim sa motornom testerom kada se ovakva misao pojavi, odmah postajem sujeveren zbog delova misli koji su povezani sa događajem u kojem motorna testera odseca različite delove mog tela. Na primer, ako u stvarnosti crvenokrili kos sleti na drvo koje sečem, ili jastreb kruži, ili pas laje, ili poljska ševa peva - smesta počinjem da te događaje shvatam kao znamenja. Zaustavljam motornu testeru. Sedam lagano pod hrast i jednostavno se opuštam. Onda počinjem da se pribojavam ne više posledica misli, koliko misli same. Počinjem da joj se odupirem. Da je držim podalje. Onda kapne malo hrabrosti i krećem u suprotnom pravcu. Počinjem da izazivam misao. Da je prizivam: (Ja sam tu, sedim pod Hrastom, prizivam opasnu misao. Poljske ševe pevaju. Krava muče. Crvenokrili kos sleće na stub ograde. Misao provaljuje. Motor štekće, krv i creva. Moja glava odleće. Postajem napet. Zatim je jednostavno posmatram, kao na filmu. Onda počinje da se ponaša na različite načine. Počinje da se ponaša. Umiruje se. Život ističe iz nje. Slika se razlaže. Misao nestaje.) U jednom sam komadu. Tu sam. Sedim. Nijedne misli u glavi. Poljske ševe pevaju. Crvenokrili kos sleće na stub ograde. Pas laje. Krava muče. Paun kriči. Autobus prolazi. Mačka mjauče. Motorna testera zavija u daljini.

31/3/81

Santa Roza, Kalifornija

*molim se bez predaha
za uspeh
„Nevolje kod Crne stene”
i
„Vera Kruza”*

28/4/81

Santa Roza, Kalifornija

Izgubili su Navaho radio-stanicu na nekih šezdeset milja istočno od Gelupa, na putu broj 40. Jednostavno je ućutala. Drevni bubnjevi počеше da se mešaju sa „Mekdonaldsovim” reklamama i Tami Vinet, a onda ih sve zajedno progutaše *White American News*: „Engleska protiv Argentine”. Vozili su se već trideset dva sata, sada pravo kroz noć, još tamo od Modesta. Smenjivali su se radi spavanja, ali san nije dolazio, tako da su na kraju sedeli jedno kraj drugog pevajući pesme matorog Henka Vilijamsa i posmatrali kako se sunce diže nad putem. Žene nisu imale problema sa spavanjem, ležale su sklopčane pozadi u različitim privremenim položajima, kao mrtve. Mogle su da spavaju bez obzira na sve. Neverovatno.

Izvesno luckasto raspoloženje počе da obuzima dva muškarca. Prošli su teritoriju pritužbi zbog nedovoljnog spavanja i zapadoše pravo u neku vrstu ekstatičnog transa. Tela im se sasvim opustiše i počеше da pričaju priče, nasumično kombinujući prošlost i sadašnjost.

„Sećam se, jednom, u avionu, bio sam kratko podšišan, u sivom odelu i sa kravatom. Bilo je to 1957. i putovao sam na univerzitet u Arizoni. Moje prvo putovanje na Zapad. Državni univerzitet Arizone - „Sunčevi đavoli”. Ah - sećam se da sam imao tu predstavu o formalizmu vezanom za tu instituciju, pošto su moje merilo tada bili Ajvi Lig univerziteti, jer sam odrastao u Džersiju i nisam nikud mrdao sa Istočne obale. Tako sam pokušao da imitiram taj način oblačenja, misleći da svi moraju tako² biti obučeni bez obzira na koji fakultet idu. I tako, avion sleće u pustinju, izlazim i, pošto nikada nisam ranije bio na Zapadu, pomišljam: „Sjajno, prvi put na Zapadu, i to se upravo sada događa”, i iznenada udar toplog vazduha pravo u lice, kao u peći. Zamišljam da sam naleteo na propeler aviona ili tako nešto. Znaš, nikada ranije nisam osetio takvu vrelinu. Vrelinu pustinje. Smandrljavam se niz stepenice aviona, pokušavajući da uhvatim vazduh, i onda nailazi druga stvar, taj obarajući smrad kravljih govana. Svuda su kravlja govna. A kao treća stvar, taj tip, nekakav delegat koledža, kojeg su poslali da me sačeka. Bio je

valjda apsolutno ili tu negde. Šampion u rvanju. Nosio je na sebi svoju bluzu šampiona u rvanju. Nizak, zdepast, plavokos tip, sa niskim čelom, podvrnutim farmerkama i tufnastom košuljom. Pomislih: 'Ovaj dasa je obučen kao što smo se mi na Istoku oblačili pre deset godina'. To su bila moja prva tri najsnažnija utiska na Zapadu. Vrelji je od pakla, smrdi na govna. I svi su staromodni."

Skretanje za Santa Fe promašili su za dobrih dvadeset pet milja. Jednostavno su projezdili kraj njega. Bili su skoro pred Pekosom kad shvatiše da su na pogrešnom putu. Još u Kaliforniji su bili načinili dogovor da ne zaustavljaju kamion sve dok to nije apsolutno neophodno. Zato smotaše pravo sa puta. Brzinu smanjiše na 35 milja na sat, dok se onaj za volanom izvlačio ispod njega, a drugi se grčevito držao za sedišta. Bio je to dobar manevar. Nisu gubili vreme vraćajući se istim putem. Dok je kamion pravio polukružno okretanje sa puta broj 85, jedna od devojaka progovori. Bila je spavala na podu i onda se pridiže. Oteturala se napred i vozaču saopštila sledeći san:

„Svi smo bili u Arizoni, ali mi je izgledalo kao da sam sama. Nalazila sam se u tom malom indijanskom selu i do mene su kroz uličice dopirali odblesci malih magijskih rituala. Upravo sa kraja tih uličica. Indijanci su iskršavali i nestajali. Jedna od stvari koje sam videla bilo je bacanje te divne terakot crvene prašine na jednoj kosoj zaravni. Međutim, nisam mogla da vidim ko je baca. A onda je neko bacio tu ažurno plavu prašinu na crvenu prašinu i njih dve se izmešale na neki poseban način. Onda se pojavio vodič. Podsećao je na neki od vrlo rezervisanih, mršavih likova Grejema Grina, u širokoj belo odeći. Odeća mu se nabirala od vetra. Otpratila sam ga do zaravni i do tog mesta koje je izgledalo kao napuštena fabrika za pakovanje mesa, s više različitih nivoa - svi od betona i obojeni zeleno i belo. Pređosmo preko metalnih mreža i mostića. Sledila sam ga do jedne prostorije toliko velike da je izgledalo kao da si napolju. Tada momak počeo da skida jaknu. Bio je strašno mišićav, a celo telo mu je bilo pokriveno pegama. Imala sam utisak kao da se sprema da otkrije nešto vrlo značajno. Izvio je trup u stranu i razmahnuo rukama nekoliko puta, kao da se razgibava pred trku. Činilo se da namerava da prođe čitavu seriju položaja, ali sve što je učinio, bilo je pregibanje mišića u nekoj vrsti ritmičkog ponavljanja.

U Santa Feu su se zaustavili samo da bi napunili rezervoar i onda se zaputili na sever ka Čimaju. Sladunjavi miris smreke nadirao je kroz otvorene prozore. Vrane su plovile nad putem tražeći mrtve guštere i zečeve. Sa leve strane se pojavi Crna zaravan, i oni se saglasiše da je sasvim razumljivo da je Indijanci smatraju svetim mestom. Ali niko od njih nije objasnio zašto tako misli.

Zaustaviše se ispred Santuario de Petrero - čerpićem sagrađene crkvice ugnježdene u šumarak ogoljenih topola. Crnokosi dečaci igrali su bezbol na crvenom pesku odmah uz crkvu, ali se nisu ni osvrnuli na pridošlice. Ostareli nemački ovčar ležao je na boku u prašini, kraj njega je bio mrtav patak bez glave. Izgledalo je kao da se pas igrao satima sa mrtvim patkom i najzad se zasitio. Pas trepnu na njih dok su prolazili, ali se ne podiže. Nije čak ni glavu podigao.

Glavna crkva je bila zatvorena. Na hrastovim vratima visio je veliki katanac. Obidoše oko crkve tražeći ulaz, ali sva vrata su bila zaključana. Predoše preko trga i nađoše malu kapelu sa širom otvorenim vratima. Unutra su u redovima stajale stare drvene klupe, a po sredini između njih pružao se tirkizno plavi linoleum. Linoleum je po ivici bio pričvršćen aluminijumskim trakama. Oltar beše krcat raznim katoličkim svecima i figurama obučenim u elizabetanskom stilu. Gipsana statua Device Marije visoka otprilike dva metra sa raširenim rukama. Plastični cvetovi u visokim meksikanskim vazama. Male konzerve od tunjevine za paljenje tamjana. Molitvene sveće. Sveće za dobre želje. Sveće za dobro zdravlje. U samom centru oltara bila je staklena kutija ojačana metalnom ivicom i u njoj dečija lutka obučena u belu čipku i sa crvenom trakom oko glave. Oči na lutki bile su širom otvorene. Tačno iznad kutije metar i po veliko drveno raspeće visilo je na zidu. Lice prepuno patnje i pogled oboren pravo dole, ka lutki. Udesno od oltara plava zavesa sa cvetnim motivima skrivala je uzani prolaz. Jedno od njih se približi zavesi i raširi je. Iza je bila rupa metar sa metar, ispunjena crvenom prašinom.

Žena koja je ispričala san o Arizoni izusti nešto i iz kapele istrča na dvorište. Nastavila je da trči pravo prema kamionu. Beli pas pojuri za njom, lajući besno kao da je trčala preko nečijeg imanja. Ona stade. Pas stade. Stajali su za trenutak, zureći jedno u drugo, a onda se pas lagano okrete i ode ni ne obazirući se na ženu. Upravo je

počinjalo da se smrkava, i jedini zvuk bila je udaljena grmljavina nekog nabudženog „ševija”.

Sutradan odvezli su se blizu hipodroma da posete oca jednog od muškaraca. Sedeo je povijen u drvenoj stolici za ljuljanje, sa uflekanim jastučićima pričvršćenim na sedištu i naslonu. Sedeo je u potpuno praznoj betonskoj sobi. Brada mu je bila duga i riđa. Kosa nakostrešena na potiljku kao u petla. Na sebi je imao staru crnu proštepanu jaknu, čije su žute tufne već bile izbledele od sunca. Ruke su mu podrhtavale dok je pokušavao da ustane pred goste, ali stigao je samo do pola i onda se skljkao nazad u stolicu, očajnički hvatajući vazduh kratkim udasima. Oči su mu bile plave i divlje od detinjeg uzbuđenja pomešanog sa strahom. Nisu ga baš često posećivali, kraj nogu mu je stajala flaša jeftinog pića u braon kesi, beli plastični tanjir prepun pikavaca i mala kartonska kutija iz koje su izvirivale novine. Oniži Meksikanac stajao je kraj oca, nagnut ka njemu, činilo se da je želeo da ga zaštiti od uljeza. Imao je sive oči, zamućene kao u starog konja koji samo što nije oslepeo. Predstavio se kao Stiv Sandoval, objašnjavajući da je juče starca provozao malo kolima kako bi dobio svežeg vazduha. Tokom vožnje, reče, prerekao je starcu da će uskoro imati goste. Možda nekog od familije. Reče da je jednostavno predosetio to.

Otac se sagnu i dohvati malu kartonsku kutiju. Poče da iz nje vadi predmete zamotane u novine. Ruke su mu se jako tresle dok je cepao papir i izvlačio crno-belog plastičnog konja sa gumenim sedlom. Dade ga sinu. Otac nastavi da odmotava predmete. Srebrnu kopču kaiša sa zvezdom i natpisom *State of Texas* u krugu oko zvezde, malu zelenu keramičku žabu sa nečijim inicijalima urezanim na stomaku, crni kamen iz Velike pustinje. Sin je skupljao predmete u krilo i zažalio što nije nešto poneo za starca. Onda skide svoj slameni „resistol” kaubojski šešir, nagnu se napred i stavi ga na očevu glavu. Savršeno je odgovarao.

Predložiše starcu da izađu napolje na sunce, kako bi mogli da se fotografišu svi zajedno. Otetura se do vrata i pade na zavesu od otvarača sa konzervi od piva, koje je povezao kanapom. Opsova šljunak pod nogama i odgega se do komadića uvele trave. Stade na travu i objavi da ju je on lično posadio. „Jedini pravi travnjak u gradu”, reče.

Pomogli su mu da se vrati unutra, gde se stropošta opet u svoju stolicu za ljuljanje. Potom se pozdraviše sa njim, uz čvrst stisak ruku. Iznenadilo ih je koliko još snage ima u njemu.

Trebalo im je dan i po da stignu do Nidlsa. Saopštiše jedni drugima da sada na povratku hoće da se opuste. Da nema potrebe da kao ljudi voze po celu noć. Kada su stali da natoče gorivo, nađoše jednog matorca sa „Šelove” pumpe da ih sve zajedno slika, ispred kamiona. Matorom su se ruke tresle dok je pokušavao da podesi zum na aparatu.

Sjurili su se u Mohav sa punim rezervoarom i potpunim ubeđenjem da će stići do Barstoua. Vozač se priseti da je negde pročitao kako se Merl Hagard vraćao 1957. istim ovim putem pošto je zbrisao Flagstafu i saobraćajnoj patroli. Jedino što je Merl to uradio peške, u novembru, po ljutoj hladnoći, stopirajući kola sa pijanim Apačima, da bi ga opet ćorkirali u Bejkersfildu. Vozač se takođe prisetio kad je jednom, još kao tinejdžer, bio u ovoj pustinji.

„Bilo je negde blizu Barstoua. Neko malo mesto, čijeg se ni imena više ne sećam. Verovatno je to, u stvari, bilo predgrađe Barstoua. Stigli smo tu iz Kukamunge, gde je živeo jedan moj prijatelj. Ed Kartrajt. Bio je šašav. Stalno na bensedinu. Imao je običaj da u srednju školu donese kesu punu amfetamina. Sa ostalim klincima je trampio tablete za njihov desert. Obojica smo bili u atletskom timu. Ja i Ed. Trčali smo na 220. Zapravo smo iste godine obojica oborili rekord prvenstva. Niko nije mogao da veruje. Dva momka iz iste škole oborila rekord takmičenja, koji se, mislim, držao punih petnaest godina. Čini mi se da je bilo negde oko dvadeset tri sekunde. Tako nešto. Leteli smo od tih tableta. Naravno, niko nije ni sanjao da smo naduvani. Sve što su znali bilo je da smo jednom trčali prosečno, a onda se drugog dana pretvarali u rakete. Imao si osećaj kao da imaš srčani napad posle jednog takvog sprinta. Trebalo nam je otprilike nedelju dana za oporavak posle jednog takvog cepanja, pri kojem uopšte nisi osećao bol. Zapravo nije ga ni bilo. Samo taj neodoljivi osećaj brzine i pobede. U svakom slučaju, Ed me je pokupio jedno jutro svojom „impalom 58”. Bilo je to vreme kad su se „impale” tek pojavile. Mislim da je imao mašinu 350. Jaka mašina za ono vreme. Imala je prekrasan zadnji deo, sa hromiranim ivicama što se uvijaju oko tri zadnja svetla sa svake strane. Lično su mi se više dopadala

krilca na „bel ejr 57”, ali ova nova „impala” zaista je odskakala za tri koplja. Sve je šišala na trkama u Irvindejlu. I tako me je Ed pokupio jako rano. Oduvek je bio ranoranilac. Zapravo, sumnjam da je uopšte spavao kad bi se nakljukao tabletama. Leteli smo između vinograda na starom Bejslajn drumu. Bila je to njegova omiljena pista, pošto se saobraćajna patrola njime retko muvala. Više su voleli akciju na Futhilu ili na Pomona auto-putu. Tu su lako mogli da vas upecaju. Ed je obožavao Bejslajn i nije skidao ciglu sa gasa sve dok se ne bismo približili kahon-prolazu.

Kad smo se uspeli na planinu, reče mi da ima ujaka koji je pravi pustinski pacov. Živi negde u plehanoj kućici. Svira klavir i gaji koze. Pravi samotnjak. Reče mi da je ipak sjajan tip. Dao bi nam da pijemo viskija koliko hoćemo. Rekoh mu da nikada nisam pio viski. Jedino što sam dosad probao bilo je slatko vino i liker *country club*. Uglavnom u društvu. Ed reče da onda nisam nikada bio zaista pijan. Ispostavilo se da je bio u pravu.

Kad na kraju stigismo do plehane kućice; oko jedan sat, vrućina je bila neverovatna. Naime, Barstou je leti jedna užarena peć. Mora da je bilo pedeset stepeni ili tu negde. Plavičasto-zeleno podrhtavanje vreline na limenom krovu. Svuda unaokolo koze. Najrazličitije vrste. Stoje na verandi. Vezane za traktorske gume. Uopšte mi nije bilo jasno čime se hrane. Izgledalo je kao da se muvaju unaokolo i žvaću pesak. Nije bilo ničeg drugog. Kad smo se dovezli bliže, začula se muzika sa klavira, što se probijala kroz zidove kolibe. Neka stara dobra stvar puna bas-akorda. Podsećalo je na Tejtuma, ali ne tako kitnjasto. Više nalik na Montgomerija mlađeg. Bez suvišnih ukrasa. Uđosmo unutra. Ed je zakucao i, onda, bez čekanja ušao. Ja za njim. A unutra matorac lupa po pijaninu, sa kojeg se ljušti furnir. Bez prestanka. Nije nas ni pogledao. Jednostavno je produžio da svira. Na pijaninu je stajao crni električni ventilator i duvao mu pravo u lice, a on je svoj slamni šešir bio natukao skroz na oči, kako mu ga ne bi oduvao. Na hoklici pored njega flaša viskija. Svuda muve zunzare. Muve govnaire. Obadi. Muve kakve čovek ne može ni da zamisli. Muve koje jebu druge muve. Muve koje mu gamižu po vratu i rukama, prelaze mu preko usta i gore do nosa, ali on ne prestaje da svira, kao da je u transu ili tako nečem, a mi smo stajali tu nalik dvojici idiota, sve dok najzad nije završio „stvar” koju je svirao. Zvala

se *Madagaskar*. Tako nam je rekao kad je završio. *Madagaskar*. Nikada neću zaboraviti taj naziv. I, tako, proveli smo ceo dan pijući viski sa njim. Dao nam je sve sa čime smo mogli da izađemo na kraj, što zapravo i nije bilo nešto naročito. Kombinacija vrućine, gladovanja, malo tableta i, na sve to, viskija, od koje sam, jednostavno, bacio peglu. Ali sve sam to nekako pregurao. A onda je iznenada Edov ujak izbacio tu veličanstvenu ideju. „Ajde da lovimo zečeve!” reče. „Oćete?” I čitavo lice mu se ozari gotovo isto onako kao lice Voltera Hjustona u *Blagu Sjera Madre*. Zapravo, sav me je podsetio na Voltera Hjustona. Na neku vrstu vilenjaka. Zaista se uzбудio, odjurio u kuhinju i počeo da iz kredenca izvlači kutije municije kalibra 22, a onda izneo ta tri pištolja što ih je držao u platnenoj vrećici ispod kreveta. Dao nam je svakom po pištolj i izručio gomilu metaka na kuhinjski sto. Napunili smo ih i krenuli za njim napolje. Smešno je hodao, onako krivonog, i za pojasom je nosio veliku crnu baterijsku lampu. Bio sam toliko izgubljen da nisam čak ni zapazio da se smrkava. Probijali smo se između koza, ali su one sve trčale za njim uz veliku dreku, kao da je trebalo da ih nahrani, ili tako nešto. On se smejao i samo odmahivao rukom, govoreći im da će ih nahraniti kasnije. Onda one sve odoše, kao da su ga razumele. Išli smo neko vreme pravo u pustinju. Nismo se zaustavljali. Niko nije ništa govorio. Sećam se da mi je dugo trebalo da mi se oči priviknu na mrak. Nije mi bilo jasno zašto matori ne koristi baterijsku lampu. Kad sam ga to pitao, reče mi da još nije toliki mrak. Sem toga, može da vidi i u mraku, reče. Lampa je samo za „zaleđivanje” zečeva. Slično kao sa jelenima. Svetlo ih hipnotiše i oni se ukoče. I zaista, prvi kojeg je obasjao stao je kao ukopan i počeo da nabira njušku prema nama. Ispraznili smo pištolje u njega, ali on nikako da padne. Samo je poskakivao i grčio se pri svakom hicu. Ponovo smo ih napunili i ponovili radnju. Ovaj put misli mi odlutaše. Svaki put kad bih pogodio zeca, svaki put kad bi metak prosvirao kroz njega, pomislio bih na onu devojkicu. Onu mormonku. Nije to imalo neke naročite veze sa seksom. Misli su bile meke. Plivale su kroz tišinu između pucnjeva. Videh njezine ružičaste usne. Njezine podignute ruke. Pomislih da je pronađem, mada sam znao da se još davno preselila. Setio sam se njezinog glasa. Pitao sam se da li je ikada pomislila na mene. I u isto vreme sam znao da su stvari

strašno daleko jedna od druge. Da su najintimnije stvari sasvim razdvojene. Posmatrao sam svoju ruku na pištolju. Periodične zelene i narandžaste eksplozije što se pretvaraju u crno. Ruka je obasjana, zatim crna, onda ponovo obasjana. Ruka bez ikakve veze sa glavom. Zec se na kraju skljojao.”

Udoše u San Rafael oko 6 izjutra. Psi im istrčашe u susret, ali kao da nijedno od njih nije moglo da izađe iz kamiona. Žene su spavale, a muškarci su jednostavno sedeli i buljili u plava vrata garaže. Ulice su bile vrlo tihe. Pramenovi magle klizili su sa okolnih brda i niko se nije pomerio sve dok sunce nije odskočilo.

14/4/82

Bluvoter, Nju Meksiko,

18/4/82

Barstou, Kalifornija

*Upravo sada
U mojoj lobanji
U mojim kostima*

*Vrat mi se uvrće
Hrskavica pomora
Volim zvuk sopstvenih kostiju*

*U sred ove opasnosti
Mislim na tebe
I samo na tebe*

*U sred sve ove besane krvi
Tvoje ružičaste usne*

Tvoje podignute ruke

*Ne mogu da dišem bez tebe
ali ovaj kavez od rebara
funkcioniše sam od sebe*

17/5/82

Lankaster, Kalifornija

Rosa na poklopcu kante za đubre. Iznenadenje za moju ruku. Ovaj ili neki drugi san u kojem beše moja glava.

Prevrtljivo vreme. Prva poplava. Nepouzdana proleće. Sad i taj mraz. Dobro da nisam suviše rano posadio pasulj. Kao što sam planirao.

Dobro da je taj smrad u kući prestao. Što god da je bilo, trulilo je. Bazdilo je na pokvareni karfiol.

Crnčuge će i tako preko noći verovatno sve prevrnuti. Dobro je da smo nabavili pse.

Neobična noć. Nema sirena. Tihe ulice. Bez vetra. Sjajna noć za krađu benzina.

Ne, ne isplati se samo zbog zajebancije. Suviše je hladno. Po ovakvom vremenu koža se lepi za metal.

Danas sam nosio moju majicu. Zar nisam nosio moju majicu? Zar to nije bilo danas? Zapravo, danas sam u jednom trenutku skinuo svoju majicu.

Neobično. Atomsko vreme. Verovatno zemljotresi. Verovatno predstoje zemljotresi.

Mada bi psi trebalo da poblesave. Da trče u krug. Pomahnitaju. I slični predznaci.

Možda je u Centrali nešto crklo. Ono Jezgro. Nuklearna fisija ili tako nešto. Fisija ili fuzija. Tako nešto. Gde se otkači. Nešto je nasuprot ostalom. Zaboravio sam koje.

Verovatno sad o tome javljaju na radiju. Samo što ja nemam radio. Verovatno javljaju na nečijem radiju. Onda će me neko nazvati. Samo što ja nemam telefon. Uostalom, nikoga i ne poznajem.

Sve je u redu. Ako hoćete da znate istinu, radije bih i da ne saznam ništa. Radije bih da se jednostavno dogodi. Da ne slušam ni reč o tome. Ako se raspadam, da se raspadam. I ništa više. Jednostavno bih voleo da se na miru raspadam.

Sem ako kažu da nije odmah gotovo. Recimo da se dešava lagano. Nalik mučenju. Uvek iznova. Grozno dahtanje.

Divne misli. A samo sam izašao da bacim đubre.

2/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Zašto pomišljam

„Ovaj tip je totalno lud”

Dok sedim u zabačenom kafiću

Obučen u crno somotsko trodelno odelo

Namirisan kao makro sa 14. ulice

Kolutajući smeđim očima

A o zenicama da se i ne govori

Zašto pomišljam

„Ovaj tip je manijak”

Kad me upita je li ikad pao sneg u San Francisku

Da li Herb Alpert svira klasičnu muziku

Zašto pomišljam

„Ovaj čovek je šiznuo”

Kad mi kaže da je svestrano nadaren

Ali da nema vremena da usavrši bilo šta od toga

*Zašto pomišljam
„Ovaj tip je otkaćen”
Kad uzme posudu s kremom
I nazove je „Ljupkom kravom”*

*Znam zašto
Zato što on ne skriva
Svoju oćajnićku otuđenost od ljudi*

*12/79
San Anselmo, Kalifornija*

*Video sam valjda
sve prepravljene noseve
plombirane zube
i silikonske sise
koje postoje*

*jurim natrag
svojoj prirodnoj ženi*

*23/11/81
Los Anđeles, Kalifornija*

Mirno stoji kraj zdrobljenog kofera čkiljeći dole u svoje nekadašnje lične stvari. Zgnječeni komadi sapuna sačuvani pod motelskim tuševima. Spljeskane konzerve boranije. Uništena mapa Jute. Vreli katran i asfalt na čistom belom peškuru koji je čuvao za svoje prvo temeljno pranje posle mesec dana.

Ništa se ne pomera sa jednog na drugi kraj auto-puta. Čak ni pero poljske ševe nabodeno na ekser u stubu ograde. Vrhom čizme prelazi po crnom tragu na svojim gaćama. Pogledom sledi mahnito krivudanje šare na gumi. Odvratni miris gume. Slatki miris peska kad isparava.

Onda se pokrene gušter. Načini jedva primetan pokret repom poput ribe. Nestaje. Progutan u moru peska.

Da pokuša da spase nešto? Neki delić čitave kolekcije. Par čarapa? Baterije iz džepne lampe? Trebalo bi da pokuša nešto da joj vrati. Makar jedno malo nešto. Memento zbog kojeg će barem pomisliti kako je učinio ipak više nego ništa. Da se sve ove mesece nije samo muvao.

Štapom odlomljenim sa nekog meskit drveta pročeprka po ostacima tragajući za poklonom. Ništa nije izgledalo vredno toliko da se sačuva. Čak ni one neoštećene stvari. Čak ni odeća koju je imao na sebi. Tirkizni prsten. Kaubojske čizme. Kopča na kaišu.

Baca sve to na gomilu onog krša. Čučne go na užarenom pesku. Zapali sve. Potom se pridiže. Okreće leđa putu broj 608. Zaputi se pravo kroz pustinju.

17/2/80

Santa Roza, Kalifornija

*Crvene Vouseč planine blešte u noći
Huk juniorske bezbol-lige i džinovski reflektori*

Poklici odjekuju među planinama

Prelazimo potok u podnožju

*Topole tiho šušte nad glavom
Oдавde gde stojimo vidi se igralište*

*Dečaci trče za loptom
Potok je hladan kao led*

*Pronalazimo sklepan mostić
Daske što su ih neki klinci zakucali*

*Na drugoj strani je pesak
Glatko stenje*

*Planina utiče na ovaj grad
Oseti se to već ovde na potoku*

*31/7/80
Kedar Siti, Juta*

Jutros smo ubili zelenu mohavsku zvečarku. Otfikarili smo joj glavu motikom. Odsekli smo joj i rep. Telo, koje se još uvijalo, bacili smo niz padinu. Glavu smo joj spustili niz glinenu odvodnu cev zakopanu u pesak. Neki od nas su poželeli da pojedu meso, ali su ostali produžili dalje i bacili ga. Zapravo, gledali su da ga se što pre otarase. Imao sam osećaj da su sujeverni. Jedna devojka postupala je sa repom kao da je to još uvek živa stvar. Gurkala ga je po stolu

ružičastim noktom. Izgledalo je kao da je u njemu preostalo mnogo života, iako se sam od sebe nije mrdao.

Večeras sam odšetao niz breg u potrazi za mestom gde ću spavati, ali je smrad drugih mrtvih zmija bio neizdrživ. Očigledno da tela uvek bacaju na isto mesto i gomila njihovog trulog mesa se povećavala iz dana u dan.

Napustio sam to mesto i produžio uz vetar, u pravoj liniji, naprežući se da vidim stazu pred sobom; išao sam sasvim lagano, pažljivo osluškajući ne bi li čuo zmije. Mesec je bio bleštavo beo i vrelina dana se još nije izgubila. Moglo se osetiti kako se, nošena noćnim vazduhom, diže iz tla. Sedoh na mesto u obliku polukruga, sa kojeg se video uski mračni kanjon. Naslonih se na veliki ravan kamen. Kamen je nakupio dosta toplote, i to je baš godilo mojoj kičmi. Kolena savih do brade i noge obujmih rukama. Nisam imao pojma zašto sam zauzeo baš taj položaj. Znao sam da ne bih to uradio da je oko mene bilo još ljudi. Dugo sam gledao kroz tamne grane nagorele manzanite u Dolinu. Levo svetla Pomone, desno mračna divlja brda. Uporno sam maštao o konju, ali pomisao na zmije prekide moj san.

Mora da sam na tom mestu ostao nekih tri-četiri sata. Jednostavno sam gledao u jednu tačku. Nešto me je tu zarobilo. Onda sam se vratio natrag i odvezao niz dugi uzani put preko Čelave planine, između plantaža limuna, pored stare kamene benzinske pumpe sagrađene od blokova iz kamenoloma. Pored Azuse, pored Duartea. Istuširao sam se hladnom vodom u „Najboljem motelu na Zapadu“, u Arkadiji, odmah prekoputa hipodroma. Hodao sam nag po sobi, cedeći se na narandžasti tepih, razmišljajući da li da uključim TV ili ne, izvirujući iza zavese prema kolima parkiranim ispred svake sobe, svaka parkirana na brojem označenom prostoru koji odgovara broju sobe. Otvorih svoju „Rendi Mekneli“ mapu na krevetu i dugo sam zurio u državu Vajoming. Prstom sam prelazio duž planinskog venca Big Horn.

Sledećeg jutra sam otišao.

27/7/80

Padua Hills, Kalifornija

*Posmatram mog klinca kako se trza u snu
Dok postrance spava u motelskom krevetu*

*U susednoj sobi dvoje se svađaju
On stalno govori: „Ne sada, Lorina, nemoj!”
Ona stalno govori: „Ali zašto?”*

*Napolju kupači skaču u bazen
Noćno kupanje
U tišini
Samo udari rukama*

*Moj klinac se trza
Okreće glavu na jastuku
San juri kroz njega
Njegov glas
Bez reči*

*Veliki Tetoni izviruju kroz prozor
Bez snega
Plav*

*Zmijaska reka krivuda oko našeg kreveta
Šušti u svojoj utrobi*

*Tip sa redenikom kroz prozor dovikuje
„Pazite malo na svoj rečnik, molim!” paru*

koji se svađa

*Njih dvoje se umire
Kikoću*

*Rodeo se završava
Čuju se kamioni*

Jahači bikova nagrnu u kafe „Losov rog”

Orao juriša na pastrmke

*Neko ubacuje četvrt dolara u automat
za sladoled*

Mašina izbacuje porciju uz tup udarac

*Kupači napuštaju bazen
Sada razgovaraju
Ali ne mogu da razaberem reči*

*Losovi se sele na sever
(Skoro da ih možete čuti)*

*Grizli luta kud mu je volja
(Juče je smazao tri izletnika)*

Moj klinac skače u snu

Pištolj opaljuje

Par vrišti

Moj klinac skače širom otvorenih očiju

5/8/80

Džekson, Vajoming

Večeras

Zalivaju groblje u Kodiju, Vajoming

Suv vetar duva preko tribina za Rodeo

Nacionalna himna klizi prema preriji

Pevaju je neubedljivo

Pevaju je po navici

*Ovde je bik po imenu „Mutavko”, kojeg dosad
niko nije jahao*

Spiker otežući žvaće staru poslovicu

„Nikad nije bilo bika koji se ne može ukrotiti

*Nikad nije bilo kauboja koji se ne može
zbaciti”*

Jak vetar udara sa Stenovitih

Preko planinskog venca Absoraka

Noć guta čitav Vajoming

Noć nas drži pod svetlima

6/8/80

Kodi, Vajoming

Moj konj je jutros načulio uši. Nikada nije bio u ovom kraju. Posmatra svaki hrast, svaku vevericu što iskoči iz udubljenja. Uopšte se ne trza. Samo gleda.

Na pola puta prolazimo kraj korala i zaustavljam ga na zaravni. Onda poletesmo niz padinu i na sapima mu izbiše tamne fleke znoja. Rančer sedi u svom zelenom kamionetu u dolini ispod nas. Sedi i bulji u nas. I mi buljimo u njega. Odbijamo da se pomerimo. Ne znam zašto njegovo buljenje shvatam kao izazov. On je skroz dole, ne mogu ni lice da mu vidim. Sasvim je moguće da mu oči pilje jednostavno ni u šta. Mi smo na njegovoj zemlji, bez sumnje, ali nemamo rđave namere. Nemam pištolj. Čak ni ne pušim.

Okrećem leđa kamionetu i osmatram močvarni predeo ispod nas, tamo kraj puta. Nadam se da ću tim pokretom staviti rančeru do znanja da sam ovamo stigao jedino zbog uživanja u jahanju. On zaključuje ovaj vizuelni dijalog odvezavši se. Pretpostavljam da smo se razumeli.

Na vrhu brda presecamo preko livade sa nebrojeno tragova jelena. Još jedan tor za stoku iskršava, sa velikim galvaniziranim lancem na vratima, na kojem su visila tri katanca veličine lopte za bezbol. Ograda i vrata su od bodljikave žice, koju je sasvim lako preseći kleštima, ali onaj rančer mi se ponovo obraća ovim svojim lancem sa tri katanca.

Kaskamo duž ograde i tražimo rupu. Sive veverice u jatima kao skakavci. Vraćam se na livadu i ugledam mesto koje me privuče. Crno stenje ponegde prekriveno mahovinom. Hrastov šumarak i mladi lovor. Vezujem konja za drvo i skidam mu ular. Izgleda srećan dok tako stoji pod lovorovim drvetom. Tu nema muva.

Sedam na jednu stenu tako da mi je konj okrenut repom. Još uvek stoji potpuno miran, sa načuljenim ušima. Rep mu je nepomičan. Kopita čvrsto ukopana. Pokatkad trepne i misli u mojoj glavi polako zamru.

21/9/80

Novato, Kalifornija

*u visokoj, visokoj travi
na ivici asfaltiranog igrališta
vidim te kako me posmatraš*

*vidim te i kad ne pomišljaš da te gledam
i svaki pogled koji ukradem
znači dan više u mom životu*

*u poslednje vreme te je teško uloviti
ili možda postajem stariji
neko od nas dvoje gubi zasigurno*

6/11/81

Houmsted Veli, Kalifornija

Ono što sam video bilo je. U daljini. Njih četvorica. Kretali su se kao zmije. Vukli su noge ka crnom krdu. Kao da su paralizovani. Vukli su svoje smeđe stomake po kamenju. Isprva čak nisam ni shvatao da su to ljudska bića. A najmanje Sijuksi. Pomišljao sam da bi to mogli

biti crni psi ili tako nešto. Duboke rupe u preriji. Rupe koje se kreću. Nisam mogao da otrgnem pogled od njihovog kretanja. Nisam se plašio. Znao sam da su kola odmicala sve dalje. Znao sam da su me ostavili. Nisam se plašio. Posmatrao sam ih kako skaču. Sva četvorica odjednom. Obarali su velikog bika. Parali mu grlo noževima. Parali stomak. Stomak se sručio na zemlju. Opna se pokida. Sva iznutrica se rasu, pušeci se u travi. Oči počеше da me peku. Začuh kako pevaju. Nije to bila prava pesma. Pre nekakav vrisak dok su čupali jezik i zajednički ga jeli. Bik se još uvek grčio. Zadnje noge su mu se polako kočile. Repom je šibao tamo-amo. Tanki stubovi prašine su se dizali i pogledom sam pratio tu prašinu. Tetoni su izvirivali pozadi. Potpuno plavi. Posmatrao sam planine kako se blistaju. Razmišljao sam o Bostonu. Nedostajao mi je klavir. I nisam mogao da verujem da je moj klavir od ovog sveta, da postoji u ovom vremenu i da ću ikada više videti Boston.

17/7/80

San Anselmo, Kalifornija

Duboko sam bio zašao u tih trideset hektara bujnog mladog pašnjaka i nisam se zaustavio. U tek iznikloj zelenoj travi mogao sam da vidim tragove točkova od poslednjeg prolaska traktora. Duboke brazde na mestima gde je tlo bilo raskvašeno i sve popaseno do kratke požutele strnjike. S vremena na vreme zaoravaju brazde koje treba da zaustave požar. Mogao sam da čujem svoje telo kako traži da odem i legnem, ali moja glava ga nije slušala. Mogao sam da vidim kako samo doba dana ovde govori mnogo rečitije. Kako sve ovde u sebi razume da sunce odlazi. Kako kliče čak i onda kad umre.

Stalno sam mislio da me neko tamo kod ambara doziva. Zaista sam čuo glasove i okrenuo se. Nikoga nije bilo.

Krenuo sam ponovo i pitao se dokle da idem. Isto pitanje koje sam sebi postavio onda kad sam zaplivaio u okean. Koja je to tačka iza

koje postaje opasno ići dalje? I shvatih da se nedoumica javlja onog trenutka kad pomisliš da si otišao predaleko.

18/12/79

Petaluma, Kalifornija

Džek Montgomeri pređe rukom duž celog vrata mog konja. Posmatrao sam ga dok to radi. Stajao sam tu i posmatrao ruku kako nestaje sve do lakta. Potočić soka zelene lucerke prosu mi se po čizmama. Gledao sam ga kako klizi. Gledao sam kako oči mog konja, kao u uplašenog demona, zakolutaju i zure u mene. Gledao sam kako iza njegove glave zalazi sunce.

Petaluma je postajala svetlonarandžasta.

13/1/80

Petaluma, Kalifornija

Moj Čale ima naviku da počese ožiljak od šrapnela na potiljku svaki put kad čuje avion iznad našeg imanja. Stajao bi pognut na livadi i popravljao cevi za navodnjavanje ili traktor i, kad bi začuo avion, lagano bi se pridigao, skinuo svoj slamnati meksikanski šešir, povukao rukom kroz kosu, obrisao znoj o pantalone, podigao šešir iznad čela da oči zaštiti od sunca, začkiljio bi u nebo, jednim okom fiksirao avion i lagano počeo da se češe po potiljku. Gledao je netremice i češao se. Ožiljak je bio uspomena na let iznad Italije u drugom svetskom ratu. Maleno parče metala ostalo je zarobljeno odmah ispod kože. Ono što me je zainteresovalo bila je refleksna priroda tog češanja. Svaki put kad bi čuo avion, potražio bi ožiljak. I nije prestajao da ga češe dok na zadovoljavajući način ne bi

identifikovao letelicu. Najviše se oduševljavao avionima sa propelerom i, pošto su to bile pedesete, u vazduhu je bilo preostalo još svega nekoliko velikih aviona sa propelerima. Ako bi nadletala formacija P-51 u ushićenju samo što se nije penjao na stablo avokada. Svaka identifikacija bila je obeležena određenom emocionalnom obojenošću njegovog glasa. Bilo je aviona koji bi ga toliko razjarili da bi pljunuo u njihovom pravcu. S druge strane, B-54 bi doneo taman, gotovo religiozan ton. Obično bi izgovorio samo minimalnu oznaku: „B-54”, rekao bi, tada, zadovoljan, a zatim oborio pogled i vratio se poslu. Izgledalo mi je čudno da čovek koji je toliko voleo nebo može voleti isto tako i zemlju.

29/8/80

Santa Rouz, Kalifornija

Vinemuku su napustili u žurbi

*Otac je trpao u džepove hiljadarku dobijenu
na kocki*

A sin molio da dobije srebrni dolar

Samo da dodirne Orla

Otac mu reče da izabere glavu ili pismo

Dok su grmeli putem broj 80

Sin uzvikuje pismo! kad pismo

Pljesnu po sred mape Nevade

10/8/80

Vinemuka, Nevada

Bio je tačno na pola puta između San Franciska i LA. Parkirao je kamion na raskvašenoj bankini puta broj 5, provukao se kroz ogradu od bodljikave žice i zaputio ka Herisovom tovilištu. Iza obora prostiralo se široko dvorište, i on sede prekrštenih nogu nasred njega. Opori miris stoke punio mu je pluća. Sunce je upravo zalazilo za brežuljke oko Koalinge i dva dugačka narandžasta oblaka pružila su se iznad Centralne doline nalik krilima divovskog jastreba. Želeo je da nešto kaže sam sebi, ali tišina ovog mesta ga zaustavi. Osluškivao je. Noćne laste. Telad muču. Divno ječanje „kenvorta” dizela. Zamislio je da oba grada vise na pruženim rukama narandžastih oblaka. Okačena. Sićušni San Francisko se ljuljuška na severu: nevin, bogat i pomalo luckast. Pružena, mahnita zmija LA na jugu. Njezina otrovna usta, širom otvorena, bleštave oči, paralizovane u grču čiste paranoje. Ovo je pravo mesto, pomisli. Upravo ovde. U sredini. U samom stomaku Kalifornije, odakle može da sagleda oba kraja. Mogao bi živeti u crevima ove doline dok motri na mozak i genitalije. Bio je to uzaludan plan. Stvari već počеше da ga razvlače u dva smera. Već je išao, mada nije želeo ništa drugo sem mirovanja. Ogromna ruka zgrabi ga otpozadi. Ruka bez tela. Podigla ga je visoko, kilometre iznad puta. Nije se opirao. Nije više osećao strah od pada. Ruka prođe pravo kroz leđa i zgrabi mu srce. Nije ga zgnječila. Bilo je to obuzimanje čiste ljubavi. Pustio je da telo padne i vide ga kako se stropoštava beznadežno. Srce mu je ostalo visoko, skriveno u stisku džinovske pesnice.

23/11/81

Koalinga, Kalifornija

Večeras sve teram od sebe. Činio sam to ceo dan, ali večeras sam u tome naročito žestok. Zaseo sam kraj svog omiljenog prozora i nikakva svirka na harmonici, klepet posuđa ili smeh iz drugih soba u

ovoj kući ne mogu me pomeriti odavde. Svetlo koje zamire je ono što mi je potrebno. Kola sa svojim farovima koja prolaze. Sove što pretražuju polja. Onaj glavni trag polako blede dok prava crna noć nadire.

U pozno leto uvek postajem čudan. I ranije sam to zapazio. Ceo organizam kao da je bolestan. Kao da se telo zaljubljuje u zlatne listove topola u letu. U miris madrone kad gori. Divlji zov jeseni seče do kosti u pozno leto.

Neću ovih dana da se movam unaokolo i skidam košulju. Želim mnogo kanadskih ćebadi na meni i vatru. Crveno oko vatre. I pse. I hladne, hladne noći.

22/9/80

Santa Rouz, Kalifornija

Možda bi trebalo da zapalim vatru. Da l' bi ti prijala vatra? Zapaliću vatru.

Možda bi trebalo da iscepam nedeljne novine na komadiće i batalim jednom već te oglase.

Možda bi trebalo da završim rupu koju kopam u zadnjem dvorištu.

Možda bi trebalo da skuvam čaj i uzmem vitamin C. Hoćeš li i ti čaja?

Možda bi, jednostavno, trebalo da prošetam bez ikakvog cilja.

Možda bi trebalo da ostanem na jednom mestu, da ne mrdam i prestanem da izmišljam razloge za kretanje.

Možda bismo mogli da razgovaramo. Hoćeš li da razgovaramo?

14/1/80

Houmsted Veli, Kalifornija

Vetar je duvao puna tri dana. Naši najbolji prijatelji se razvode. Njihovi ljubavnici nas zovu pokušavajući da im uđu u trag. Prašina leti baš preko našeg imanja. Sva vrata lupaju na promaji. I ona od frižidera. Svi prozori tandrču. Kafa se stalno kuva. Kucanje pisaae mašine u podrumu. (Neko radi nešto tamo dole.) Čitav grad je jedna gungula, ali samo noću.

Ovih dana razmišljam o odlasku. Ali ja sam video sebe kako odlazim. Već sam video sebe.

U susjedstvu probijaju prozor. Zadubljujem se u knjige o „zlatnoj groznici“. Jedna stvar me fascinira. Samo jedna. Kako su se međusobno sahranjivali u džinovska stabla. U cela stabla. Zarobljeni unutra.

Danas sam kupio novi pištolj i novi komplet guma. Moja svastika dahće preko telefona. Izgleda kao da povraća preko telefona. Kikoće se histerično. Izluđuju je nečija prsa. Moja žena zbog nečeg čita Junga. Odjednom. Obično čita Majkla Murkoka, ali danas čita Junga. Moji roditelji žive razdvojeni. Odvojeni životi. Na tren skoro osećam da posedujem razumevanje. Onu vrstu razumevanja koje obara. Lupanje u susjedstvu se nastavlja. Prozor napreduje. Ženski glasovi paraju kroz kuću. Civilizovani zvuk kamiona. Šta je to iz čega želim da stvorim nešto? Zbirka zvukova. Kreje što se koškaju iznad kanjona. Velika vrba na vetru. Ljudi koji se kreću. Koje pokreću. Onaj što kuca u podrumu. Onaj u bolnici. Onaj u vozu.

Žene se vraćaju na biciklima. Zajedno sa kincem. Najmlađim. Lice rumeno od vožnje. Puno divljine. Moj sin. Uveče mu čitam *Zov divljine*. Zove je skraćeno *Mužjak*.

„Mogu li večeras slušati još malo o Mužjaku?“ Već je veče.

8/78

Houmsted Veli, Kalifornija

Tačno pre godinu dana nas trojica smo je ostavili samu u kući i na biciklima se odvezli dole, do močvare kraj puta. Listove topole i platana vetar je nosio niz ulicu baš kao što to i danas čini. Bicikle smo ostavili kraj metalne klupe i sva trojica sedosmo da posmatramo kako bela čaplja kljunom čeprka po mulju. U daljini je zavijala sirena. Sused i njegov sin prođoše na biciklima. Zaustaviše se kraj klupe da nameste ručne kočnice. Tek što su bili kupili crnu polovnu pisaću mašinu na Flea-pijaci, i sin je bio nestrpljiv da što pre stigne kući i isproba je. Razmenismo nekoliko rečenica sa ocem. Uglavnom o brzinama. O tome kako voli da mu je menjač „mek kao svila”.

Na povratku kola hitne pomoći prosviraše pored nas u suprotnom smeru. Vazduh je bio prohladan i podsetio me je na jesen u Novoj Engleskoj. Naročito na Mejn. Mršavi crnčić nam izađe u susret kad smo se približili kući. Reče nam da su upravo bila kola hitne pomoći.

Kad smo ušli u kuću, bila je prazna. Nije je bilo. Nije bilo znakova da se dogodilo nešto neuobičajeno. Jedino je kauč bio malo odmaknut od zida i ništa više. Nije bilo poruke. Nazvao sam hitnu pomoć i pitao jesu li kola bila na našoj adresi. Operator me je povezao direktno sa kolima. Mogao sam da čujem sirenu u daljini. Prigušene glasove bolničara. Hućanje saobraćaja na putu nalik reci. Zamislio sam je kako leži na leđima. Kroz njezine oči video obrnuto drveće kako promiče. Bocu za transfuziju kako joj se ljulja iznad glave. Lica stranaca. Rekoše da nemaju pojma šta joj je. Onesvestila se u kući. Kada je došla sebi, pozvala je hitnu pomoć. To je sve što su znali. Sada su išli pravo u bolnicu.

U čekaonici mladi doktor sa bradom i jedva primetnom zlovoljom u sebi raspitivao se o njoj. Pitao nas je da li je uzimala droge. Rekosmo da nije. Pitao nas je da li je nekada ranije imala psihičke smetnje. Rekosmo da nije. Pitao nas je govori li ijedan drugi jezik sem engleskog. Rekosmo da zna malo francuski. Reče nam da nije mogao da otkrije bilo kakav poremećaj, da ju je pitao u čemu je problem i da mu je rekla kako je morala da uzme malo šita. Rekao je: „Kad mi neko kaže da je morao da uzme malo šita, tada njegovu situaciju ne mogu da uzmem ozbiljno”. Savetovao nam je da je odnesemo kući i pustimo da se dobro odmori.

Ležala je na jednom od šest kreveta poređanih uza zid, svaki odvojen dugom svetlozelenom zavesom. S vremena na vreme

bolničarke i bolničari bi razvukli i potom namakli neku od tih zavesa. U trenutku ugledali bismo okrvavljenu nogu, otkriven stomak, ruku kako se njiše. Iza zaves, ona je povraćala iz sve snage, dok joj je sestra držala malu plastičnu posudu ispod brade. Jedan od pomoćnika, obučen u belo, donese kofu i krpu. Zlobno se smeškao dok je čistio pod. Upitismo jednog od lekara šta misli zbog čega joj je loše, i on nam reče da se to ne može reći sve dok joj ne urade analizu krvi. Upitismo ga zašto povraća, i on nam reče da je to verovatno jedna histerična reakcija. Telo je u stanju panike. Reče nam da će pozvati psihologa iz socijalne pomoći da je pregleda.

Sedeći na krevetu neprestano se trzala. Ljuljala se sa jedne na drugu stranu, kao da nije mogla da uhvati ravnotežu. Lice joj beše mlečnobelo. Njezine oči su na našim licima tragale za nekakvim znakom raspoznavanja, potvrdom da će ova panika proći. Iz nje su izlazile neobične reči, zvučale su nekako nemački. Kotrljale su se u brzim stakato frazama, a onda se naglo prekidale i pretvarale u engleski. Reče da joj se glava raspada. Zatražila je aspirin, ali nam rekoše da joj ne mogu dati bilo kakav lek pre no što to lekar ne aminuje. Pitali smo ih gde je lekar. Saopštiše nam da stiže. Upitala nas je šta joj je, i glas joj se dizao kao da nije mogla da poveruje da odgovora nema. Upitala nas je da li umire. Stajali smo i posmatrali je.

Stigao je psiholog sa beležnicom. Imao je visoke zaliske i glumio je smirenost. Pitao nas je da li je ikada ranije imala nervni slom. Rekosmo: „Ne”. Pitao nas je da li je Amerikanka. Rekosmo: „Ne, Engleskinja”. „Ah, to mi zvuči kao nemački ili tako nešto.”

Analiza krvi je pokazala da je problem fizičke prirode. Psihičke pretpostavke su bile odbačene. Obavili su lumbalnu punkciju. Sumnjali su na krvarenje u mozgu, ali su ipak želeli da to provere na skeneru, kako bi bili sigurni. Odvezli smo se za kolima hitne pomoći do druge bolnice, gde je bio smešten skener. Već je bila pala noć. Stabla magnolije cvetala su u tami.

Skener je potvrdio pretpostavku o krvarenju. Aneurizma duboko u baznoj arteriji mozga. Obavestili su hirurga. On nam reče da su sasvim male šanse da će živeti dovoljno dugo da bi je mogli operisati. Reče da je to kao bomba sa satnim mehanizmom. Sud može prsnuti i na najmanji podražaj. U ovom trenutku sve što je

održava u životu jeste majušni krvni ugrušak na mestu gde se aneurizma dogodila. Ako ugrušak pukne, umreće. Dadoše joj sedativ i ona pade u dubok san.

Vratili smo se kući i zajedno večerali. Složismo se da treba da budemo što jedinstveniji i što češće jedemo zajedno. Pokušavali smo da nas misli suviše ne zaokupe. Ali čak ni tada nije bilo lako izbaciti iz glave sećanja na nju kako se bacaka. Na njezine oči. Kosu što joj se lepi za usta. Na njenu usamljenost. Dok se onesvešćuje. Dolazi sebi, sama. Sama zove ambulantna kola. Sama sa nepoznatim demonom u sebi. Osetih snažnu potrebu za nečim sličnim molitvi, ali shvatih da ne znam nijednu. Osetih se iznenada sjedinjen sa svim onima što se mole u trenucima krize. Molitva nije izgledala smešna, već nedokučiva. Tajanstvena koliko i potrebe koje stoje iza nje. Molio bih se da budem povezan sa silama koje donose šansu. Da se uverim da je šansa na našoj strani.

Sledećeg jutra vratili smo se u bolnicu. Hirurg i psihijatar su prema nama zauzeli čvrst stav. Bilo je jasno da su se međusobno konsultovali kako da se postave. Izgledalo je da su odlučili da ne umanjuju rizike. Ponoviše nam statističke podatke i njene šanse da umre proceniše na 80 procenata. Rekoše nam da su operacije na mozgu još uvek vrlo neizvesne i da je bazna arterija najgore moguće mesto za aneurizmu. Pokazaše nam grafikone i rendgenski snimak mozga. Njezinog mozga. Sablasno blede splet kostiju i krvnih sudova, sa naprsnućem nalik čičku u dnu. Obraćali su nam se tihim, poverljivim glasom. Rekoše nam da je veoma važno da ona slučajno ne čuje naš razgovor, jer bi mogla da se uspaniči. A ako se uzbudi, krvarenje bi moglo ponovo početi. Rekoše nam da bi zbog otekline na arteriji mogli da je operišu tek za nedelju dana. „To nisu stvari u kojima se treba zaletati”, rekoše.

Počeli smo telefonom da tragamo za drugim hirurgom. Zvali smo Njujork, Boston, Los Anđeles i na kraju naišli na čoveka za kojeg je izgledalo da su svi impresionirani njime. Na pomen njegovog imena ljudima bi se glas podigao za čitavu oktavu. Upravo ovakvu vrstu operacije radio je do sada već šezdeset puta i imao je samo jedan smrtni slučaj. Tako su govorili o njemu. Kao o trkačkom konju. Očigledno da je on bio nešto kao Vajat Erp neurohirurgije. Jedini problem bio je što ju je trebalo prebaciti do gradske bolnice u kojoj je

radio i gde su imali najsavremenije uređaje. Odmeravali smo rizike. Rizik transporta u odnosu na rizik da je ostavimo tamo gde je. Šta god da uradimo, bilo je to kockanje.

Vozili smo se iza kola hitne pomoći preko Golden Gejt mosta. Izgledalo je kao da prenosimo nitroglicerin. I najmanji trzaj mogao je izazvati krvarenje. Posmatrali smo kako se kola nečujno probijaju kroz saobraćaj. Kroz maglu. Plaćaju drumarinu. Preko brda. Preko trolejbuskih šina. Izgledalo je nestvarno da se oko nas na ulicama odvija običan život. Ljudi čekaju autobus. Ljudi počinju svoj dan, sa ručkom u torbi i novinama pod miškom. Mi smo bili u nekom drugom svetu. Odsečeni. Vezani jedno za drugo i za onu koja se vozila ispred nas.

U holu Gradske bolnice bila su samo dva lifta. Desetine pacijenata, lekara, posetilaca, sestara i mi - svi na gomili posmatramo svetleće brojeve kako se smanjuju sve do prizemlja. Obrijane glave. Bolesno siva boja hematoterapije okruživala nas je svuda. Neizbežni buketi cveća visili su u rukama. Gradska bolnica je bila direktna manifestacija samog grada. Sve je bilo šokantno.

Ona je sada sedela u mehaničkom krevetu i prva stvar koju nam je rekla bila je da ne želi da zna šta joj je. Terala nas je da obećamo da joj nećemo reći. Obećali smo. Sedativi su joj pomogli da se opusti, ali reče da još uvek oseća glavobolju. Reče da sedativi ne pomažu kod glavobolje. Izvinjavala se za probleme koje je izazvala. Rekosmo joj da ne bude luda. Poželela je da puši i dadasmo joj jednu cigaretu. Stalno se prevrtala da bi dohvatila stvari kao što su pepeljara ili šibice. Sklanjala je kosu sa očiju. Pokušavali smo da je ubedimo kako je potrebno da miruje, ne označavajući posebno bilo koji deo tela. Stalno je govorila: „Nemojte mi reći!”

Čitave nedelje neko od nas je stalno bio s njom. Donosili smo joj supu u plastičnim kontejnerima, časopise, kasete, olovke i papir. Čitali bismo joj sve dok ne bi zaspala i sedeli kraj nje sve dok se ne bi probudila. Katkada bismo se iskrali iz sobe i niz hodnik da bismo uzeli kafu iz automata. Prolazili smo kraj pacijenata operisanih na mozgu u različitim fazama oporavka. Svi su imali obrijane glave, zavijene kao Indusi, sive mantile, bolničke papuče i lagano su se vukli hodnikom držeći se za rukohvat od nerđajućeg čelika, buljeći svojim potpuno animalnim očima kao da nisu mogli da prepoznaju

svet u koji su se vratili ili da se sete onog koji su ostavili. Naučili smo imena svih sestara na spratu. Odmah su nam se neke dopale, a druge nisu. Oponašali smo ih kod kuće. Počeli smo da ubeđujemo sebe da će biti spasena.

Tri dana kasnije sreli smo se sa hirurgom. Čovekom za kojeg su tvrdili da čini čuda. Bio je nizak, sa zalizanom crnom kosom i pažljivo napravljenim razdeljkom na levoj strani. Bio je obučen kao da je upravo izašao iz operacione sale. Sterilna plava maska visila mu je oko vrata. Lice mu je bilo ukočeno i bezizražajno. Tamne oči odavale su zauzetost. Odavao je utisak čoveka kojem je svaka sekunda isprogramirana. Rukovao se s nama na brzinu i obratio nam se južnoteksaškim otegnutim akcentom. Već sam taj način govora me je ispunio poverenjem. „Da vam kažem: shvatam da ona ne želi da zna od čega boluje. Nemam ništa protiv. Ako neće da zna, ja joj neću ni govoriti ništa. Sve što ću joj reći je da ćemo joj operisati glavu. Tek kasnije može saznati zbog čega.”

Počeli smo da izvaljujemo najrazličitija pitanja, upadajući jedno drugome u reč i koristeći se polurazumljivim tehničkim žargonom.

„Samo da vam kažem. Nemam mnogo vremena. Radio sam već tu operaciju ko zna koliko puta i mogu reći da su šanse za uspeh 90 odsto. Znači, ne 100 odsto. Ne tvrdim da sam mađioničar. Moram sutra da skoknem na Jug, ali stižem ujutro onog dana za kad smo je zakazali. Mogao bi da je uradi i neki od ostalih hirurga ovde, ali sa mnom ima veće šanse.” Okrenuo se i otišao iz sobe. Taj je znao tačno kuda ide i šta će raditi kad tamo stigne.

Sada smo počeli da brinemo zbog *njega*. Šta je mislio time „na jug”? LA? Alabama? On odlazi odavde upravo kad smo ga našli. Šta ako se avion sruši? Šta ako LA zadesi zemljotres? Šta ako ona iskrvari pre no što se vrati?

Sledećeg dana uradili su preliminarni angiogram-test, koji je uključivao ubrizgavanje tečnosti u krvotok kako bi mogli da joj prate protok krvi kroz mozak. Bila je to neka vrsta mape puta do mesta nezgode. Opet su nas upozorili na rizik. Tečnost je mogla da iritira ugrušak krvi i pomeri ga iz njegovog krhkog ležišta. Mogla bi da krvvari, da delimično krvvari ili da ne krvvari uopšte. U svakom slučaju, test se morao uraditi. Na nosilima je odnesoše dole.

Seli smo u restoran i čekali. Posmatrali smo kako lekari na stažu prilaze sestrama na stažu. Posmatrali smo dosadom ispunjeno lice kasirke dok uzima novac od ljudi koji plaćaju za svoju porciju. Lice je govorilo da je vreme teret. Ovo je bio samo još jedan dan koji treba izdržati dok ne dođe sledeći dan. Posmatrali smo kako se ljudi, pošto su platili, okreću od kasirke sa tačnom u ruci. Kako pogledom traže slobodan sto. Taj trenutak izgubljenosti između plaćanja porcije i nalaženja stola. Trenutak u kojem je njihova uloga nestajala i oni stajali glupo balansirajući žele na plastičnoj tačnici, ne znajući šta dalje da čine. Posmatrali smo beli sat na zidu.

To večer počela je da brine za svoju kosu. Htela je da zna hoće li morati da je sasvim obriju ili samo deo. Primetila je da su svima na spratu obrijane glave. Pravili smo šale o Jovanki Orleani i ona se smejala. Reče da je nije briga. Ali sada je podozrevala da je problem u vezi sa mozgom. Upitala je koliko dugo će ostati u bolnici i bila začuđena kad smo joj rekli. Reče nam da se seća kako se onesvestila. Upravo je, ležeći na podu, radila nekakve vežbe za dijetu, koje je uvek šaljivo nazivala „vežbe-ubice”. Kada je ustala, smračilo joj se. To je sve čega se sećala.

Tog jutra kada je trebalo da bude operisana poželela je da popuši jednu cigaretu. Sestra je rekla: „Ne”, ali smo joj je mi ipak dali. Huktala je od zadovoljstva dok je pušila. Pitala nas je šta će biti ako se sa operacije vrati kao nekakva biljka. Želela je da zna je li lobotomija još uvek zakonom dozvoljena. Šta bi moglo da ih spreči da joj urade lobotomiju ako stvari krenu naopako. Tražila je naše obećanje da je nećemo napustiti bez obzira na sve. Bez obzira na ishod. Obećali smo. Reče da veruje da ćemo je vratiti u svet.

Operacija je trajala šest sati. Beskrajno mali gumeni disk, koji je služio otprilike kao stezač oštećenog dela krvnog suda, skliznuo je sa svog mesta. Stalno je klizio. Hirurgove oči su indirektno, preko ogledala prateći prste, informisale mozak o potrebi pronalaženja nekakvog rešenja. Kroz sve svoje školovanje i praksu bio je prisiljen da koristi intuiciju i sada je učinio nešto što nije učinio nikada pre. Postavio je dva diska na strategijske položaje duž zida krvnog suda. Oni su naizmenično ispunjavali funkciju jednog uobičajenog metoda, mada će, rekao nam je kasnije, protok krvi kroz tu venu biti smanjen verovatno za 50 odsto. Reče nam da veruje kako neće biti posledica,

ali ćemo morati da joj dajemo fenobarbital barem godinu dana, kako bi se otklonila mogućnost moždanog udara.

Ležala je bez svesti u šok-sobi. Uđosmo da je vidimo. Bila je u dubokoj nesvesti. Rekoše da će malo potrajati dok se ne oporavi od anestezije. Svi prozori kraj njenog kreveta bili su otvoreni i noćni vetar je njihao zavese. Izgledalo je čudno da su posetioce puštali u ovu sterilizovanu prostoriju. Prozirna cev bila joj je gurnuta u nos i sve do pluća, fiksirana belom lepljivom trakom. Vodena para joj je klizila po licu i silne providne kapljice skupljale su joj se na maljama iznad usta. Udisala je kiseonik tako šumno da je više podsećala na zvečarku nego na nekog ko spava. Oči su joj bile sklopljene i oteknute. Crvene i modre. Glava u zavojima. Izgledala je više mrtva nego živa. Zastrašujuća u svojoj transformaciji. Impuls koji je nagonio na beg bio je podjednako jak kao i onaj za ostanak. Rekoše nam da je zovemo po imenu i pokušamo da je navedemo da nam se odazove. Da je drmamo za ramena. Nismo mogli naterati sebe da je drmamo. Zvali smo je po imenu. Pokrenula je glavu. Oči su joj ostale sklopljene. Stiskali smo joj ruku. Uzvratila nam je stisak. Rekosmo joj ko smo. Naša imena. Uzvratila je stisak. Sestre su hitro išle od jednog kreveta do drugog. Od jednog hitnog slučaja do drugog. Najviše su se ipak trudile oko jednog. Pritiskale mu grudi. Snažno ga tresle za ramena sve dok mu bledoplava boja nije nestala sa lica. Upitismo ih koliko će to potrajati. Koliko bi dugo mogla da bude bez svesti. Rekoše da to zavisi od pacijenta. Nekima treba duže da se oporave nego drugima. Rekoše nam da se nadaju da će doći sebi tamo negde sutra ujutru. Upitismo ih je li to normalno. Rekoše nam da je u ovakvim situacijama sve normalno.

Ostala je u nesvesti dobrih nedelju dana. Ni manje ni više. Lekari bi je noktom na palcu trljali po tabanima. Stopala bi joj se grčila. Pitali smo je li to normalno. Podizali su joj kapke i posmatrali zenice, osluškivali srce, merili puls, beležili nešto u svoje formulare, kuckali je po kolenima. Noge bi joj poskočile. Pitali smo je li to normalno. Sestre su je neprestano prevrtale da ne bi dobila rane od ležanja. Prale je. Brisale. Čistile joj nokte. Podizale je u krevetu da obavi nuždu. Pomagale da joj creva prorade. Menjale bocu za transfuziju. Menjale mesto igle u ruci kad bi vena suviše nabrekla. Zvali smo je po imenu. Šaputali joj u uvo. Smešila se, ali se nije budila. Muškarac

u krevetu do nje je umro. Isti onaj čije je lice bilo pomodrelo. Sada su mu i stopala bila modra. Zamenio ga je drugi muškarac. Cele nedelje pacijenti su dolazili i odlazili. Ona je ostala u nesvesti.

Kada je najzad otvorila oči izgledalo je kao da jedno oko gleda pravo, a drugo u stranu. Lekari rekoše da je to normalno. Očni nerv je bio poremećen i lagano će se vratiti na mesto. Prste su joj pomerali ispred očiju. Ruke su joj bile kaišima pričvršćene za krevet, tako da nije mogla izvući cev iz nosa. Rekoše da je veoma važno da ima dren na plućima kako ne bi dobila upalu pluća. Upitismo je zna li ko smo. Osmehnula se, bez reči. Rekosmo joj da se sve dobro završilo.

Prebacili su je iz šok-sobe, pošto je izgledalo da se oporavlja, a trebao im je krevet. Smestili su je u sobu sa još tri pacijentkinje koje su čekale na operaciju. Sve su imale tumor na mozgu. Jedna od njih nam reče da je već kupila sebi parcelu na groblju. Kazala nam je da će se, ako ne umre, sa mužem preseliti u Ričmond. Uporno je svoju cistu nazivala „grobnicom”. Reče da su pokušali radiološki da joj spale „grobnicu”. Poverila nam se da mrzi pacijentkinju u krevetu preko puta. Jednom je ta pacijentkinja bacila vlažne papirne ubruse na nju i rekla joj da „odjebe”. U ovoj novoj sobi TV je visio na plafonu. Bio je upaljen čitav dan i treštali su crtači u boji sa bezveznim životinjama koje osakaćuju jedna drugu. Holivudski kvizovi. Repriza *Mirisa baruta*. Zamolili smo sestru da ga ugasi, ali nam ona reče da su ostale pacijentkinje platile da ga gledaju. Žena na drugom kraju hodnika neprestano je dozivala sestru po imenu, čak i onda kad ova nije bila na dužnosti. To je bila njena omiljena sestra. Kad bi sestra došla, prestala bi da vrišti i samo bi stenjala. Kad bi sestra izašla, nastavila bi da vrišti.

Počeli smo da učimo kako da tempiramo naše posete u skladu sa terapijom koja joj je bila propisana. Rano ujutru bi se najbolje osećala. Imala je najviše energije. Mogla je da sedne kad bismo je hranili. Bila joj je to prva prava hrana još od operacije. Stavili bismo joj zalogaj u usta, ali nije žvakala. Hrana bi joj, jednostavno, ostala u ustima. Rekli bismo joj da žvaće. Sedela bi tako dugo zureći, sa hranom u ustima. Ponovo bismo joj govorili da žvaće. Počela bi metodično da žvaće, kao da joj je vilica sledila uputstva nekog udaljenog autoriteta, bez ikakve veze sa samim činom žvakanja.

Nastavljala bi žvakanje i onda kada je hrana postala skoro sasvim tečna. Rekli bismo joj da proguta. I dalje je žvakala. Hrana joj je curila iz usta. Rekli bismo joj da proguta. Prestala bi da žvaće i zagledala se. Progutala bi uz grimasu. Onda bismo počeli sve ispočetka sa novom kašikom. Izgledalo je da nas sad prepoznaje i počinjala je da govori glasom devojčice. Reči bi joj izlazile u naletima poput šifre na teleprinteru. Glavu bi oštro trzala u pravcu nekog šuma ili i najmanjeg pokreta kao što je ljuljanje paučine na zidu ili papir bačen u kantu za otpatke. „Ta?“, rekla bi i mi bismo joj kazali šta je to. Kad bi jednom počela da ispituje o tim beznačajnim šumovima, nismo više mogli da je navedemo da se vrati jelu. Gledala bi u kašiku u vazduhu i plakala. Čitavo telo bi joj plakalo. Onda bi zaspala i satima nismo mogli da je probudimo.

Sada joj je povez bio skinut i veliki ožiljak je imao oblik savršenog znaka pitanja, koji se završavao odmah iza desnog uva. Glava joj je bila sasvim obrijana, ali su sada sede i crne dlačice već počele da probijaju. Ožiljak je činio granicu između sede i crne kose. Seda na jednoj strani. Crna na drugoj. Zaista je podsećala na preživelog logoraša iz Aušvica.

Stavili bi je u kolica, ali nije mogla da podiže ruku da se hrani. Mogla je, uz pomoć sestre, da stoji nekoliko minuta, ali bi se potom stropoštala natrag u kolica, sasvim iscrpljena. Sedela bi i piljila u pod ispred sebe. Telo bi joj se obesilo na jednu stranu. Plakala bi bez glasa, lica iskrivljenog u grimasu krajnjeg očaja, kao da je naricala nad gubitkom sopstvenog života. Života se jedva sećala. Rekla nam je da se ne seća kako je dospela ovamo. Celo telo bi joj plakalo, i mi bismo je držali sve dok ne bi zaspala.

Fizioterapeuti počеше da rade sa njom, pomažući joj da prohoda. Radili bi vežbe guranja. Vežbe vučenja. Vežbe koordinacije. Dodirivanje prstiju. Podizanje stopala santimetar iznad poda. Jedan terapeut je imao bostonski akcenat, i to joj se činilo smešnim. Napravila bi grimasu kad god bi se on pojavio u sali, a on se pretvarao da ga to ne nervira.

Logoterapeutkinja joj je pokazivala različite predmete i pokušavala da je navede da kaže njihova imena. Neke je nazivala imenima koja je sama izmislila. Zvukovima. Za neke je pogrešila imena, ali je ipak bila blizu - na primer, „ključ“ bi nazvala „bravom“, za „prst“ je rekla

„krst”. Terapeutkinja nam reče da ona pati od nečega što se zove afazija, kada sistem jezičkog simbolizma postaje poremećen, drugim rečima, mogla je da prepozna neki predmet, ali ne i da se seti njegovog imena. Reče nam da je to normalno i da će proći samo od sebe.

Mišići počеше da joj jačaju. Mogli smo da je odvedemo do pola hodnika i natrag, pridržavajući je po jedno sa svake strane. Toliko je bila oslabila da smo joj osećali kosti na rukama. Uopšte je izgledala nekako sitnija. Krhka. Svaki korak predstavljao je napor koji je tražio nju celu. Ponekad bismo morali da se sagnemo, uhvatimo je za potkolenicu i pomerimo napred. Stopalo bi pljesnulo ispred nje. Hodala je jedino radi hodanja. Onda je pogled počeo da joj luta. Neka senka na zidu, zvuk, neko bi prošao i glava bi joj se pokrenula, kolena povila. Vratili bismo je do kreveta i ona bi se skljkala.

Jednom je pala pravo na lice i razbila glavu. Neko ju je ostavio da sedi, a da joj nije vezao sigurnosni pojas i ona je pokušala da ustane kako bi otišla do kupatila. Zglob na ruci joj je jako otekao od udarca. Počela je da posmatra svoje ruke. Plakala bi zbog svojih ruku. Reče da su to stare ruke. Ne pripadaju njoj. Htela je da zna gde joj je prstenje. Njezin venčani prsten. Pitala je da li je još uvek udata. Ako jeste, gde joj je onda venčani prsten? Mali prst joj se ukočio i nije mogla da ga olabavi. Ruka joj postade crna i modra oko nateknutog zgloba.

Počela je da jede halapljivo kao da je mesecima gladovala. Gurnula bi celo parče kolača u usta i zatvorila oči u ekstazi oralnog zadovoljstva. Dok je jela, nije zatvarala usta i pola hrane bi joj ispalo iz usta u krilo. Mleko joj se slivalo niz vrat. Zgnječena banana joj se skupljala pod noktima. Njezina glad dosegala je daleko izvan onoga što je hrana mogla da pruži.

To veče smo od dnevne sobe napravili prostor za nju. Krevet u uglu. Portabl toalet. Invalidska kolica sa poslužavnikom, plastična kada za kupanje. Peškiri. Pribor za higijenu. Ovičili smo duške crnom plastikom i ubeđivali se oko toga kojim redom treba postaviti upijajuće peškire i čaršave, pokušavajući da se prisetimo kako to rade tamo u bolnici. Postavili smo sigurnosni kaiš oko duška i već počeli da je zamišljamo vezanu. Po prvi put sam mogao da vidim sebe na njezinom mestu. Mogao sam da osetim kako me kaiš steže

preko stomaka. Lica iznad mene. Paučinu na plafonu. Doneli smo cveće u sobu, žute margarete. Svi smo bili uzbuđeni što je donosimo kući.

Kupili smo joj to jutro kod „Triftija” purpurnu štrikanu kapu i naočare za sunce. Kupili smo još papuče i pižamu u papirnoj vreći. Ispratili su je sve sestre sa sprata i rekoše joj da ih poseti nekad. Rekla je da hoće. Dadoše nam njezinu riđu periku zavijenu u plastičnu vreću sa njenim imenom na njoj. Strpali vreću u džep. Izgledalo je kao da je još uvek deo nje. Iznenada me obuze sujeverje da bi perika mogla dospeti u rđave ruke. Da bi onaj ko ima tu periku mogao baciti prokletstvo na nju. Zavetovah se da ću tu periku držati u džepu sve dok ona ne bude van opasnosti.

Kada je prvi put udahнула vazduh izvan bolnice, dah joj zastade. Svaki miris ju je uzbuđivao. Ulice su joj izgledale smešne. I, dok smo se vozili natrag preko Golden gejt mosta, upitah je vidi li jedrilice skroz ispod nas. Ona reče: „Ne”. Bila je zaslepljena od sunca. Već više od dva meseca nije bila na direktnoj sunčevoj svetlosti.

Nosili smo je na rukama uz stepenice. Noge su joj visile. Kikotala se. Psi su se obradovali što je vide.

Te noći počelo je ono najgore. Počela je da ječi nekakvim životinjskim glasom kao u agoniji. Pitali smo je šta joj je, ali ona je jednako ječala. To je trajalo satima. Tada je vrisnula. Reče da zna kako jedno od nas hoće da je ubije. Rekosmo joj da to nije istina. Nije nam to ni na kraj pameti. Ali ona je bila ubeđena da jedno od nas pokušava da je ubije. Upitali smo je zašto tako misli i ona reče da zna zato što je „na putu”. Reče da smo je stavili u posebnu sobu da bismo mogli da je „ukokamo”. Plašila se noći. Plašila se šumova spolja. Plašila se da bi joj psi mogli pojesti stopala. Plašila se da smo unajmili nekog da je odnese. Razbojnice. Plašila se da će je ugušiti jastukom. Bilo kakvog iznenadnog zvuka. Poskočila bi ako bi neko odvrnuo slavinu ili pustio vodu u toaletu. Raspitivala bi se za svaki zvuk sa ulice. Za svaki ekser koji je negde daleko bio zakucavan. Za svaku testeru. Radio u kolima bi je preplašio. Bila je ubeđena da će je pilule koje joj dajemo lagano otrovati. Kada joj rekosmo da su za spavanje, reče da će joj pomoći da zaspi „zauvek”. Pretvarala se da ih je progutala, a onda bi ih pljunula kad ne bismo gledali. Našli bismo ih sutradan ispod kreveta. Počesmo da čujemo sebe na način

na koji nas je ona čula. Kad bismo promenili glas da je uverimo u našu dobronamernost, čuli bismo kako ona to prima kao zloslutno znamenje naše potpune izdaje. Kad bismo bili sa njom u istoj prostoriji, pokušavali smo da ne zauzimamo neuobičajene poze koje bi mogla da protumači kao pretnju. Nekim danima svaki naš pokret bio je nabijen takvom tenzijom da je uloga koju nam je bila namenila izgledala sasvim verodostojna. Počela je da se domunđava sa svakim od nas ponaosob. Pokušavala je da nas navede na međusobnu svađu. Svakog dana je neko drugi bio osumnjičen i ona bi ostale upozoravala na njega. Nazivala bi ga „izdajnik”. Upozoravala bi nas na „izdajnika”. Trebalo je da shvatimo da smo svi u opasnosti. Ne samo ona. „Izdajnik” će nas sve poubijati. Zbrišaće nas kad se najmanje nadamo. Trebalo bi da ubijemo „izdajnika” pre no što on ubije nas.

Održavali bismo dogovore kasno uveče kad bi ona zaspala. Počesmo da se svađamo oko različitih prilaza problemu. Jedan od nas bi je opravdavao. Drugi bi bio suviše ogorčen. Treći bi joj davao lekove i iza naših leđa. Ali niko nije znao šta da učinimo. Zalagali bismo se za jedno, a onda se predomisili. Konsultovali smo lekare. Preporučili su nove lekove. Drugačije lekove. Počesmo da imamo noćne more da *ona* pokušava da ubije *nas*. Njena prilika, kao iz filmova strave, stoji u hodniku držeći mesarske noževe, jastuci isprskani krvlju, krv curi ispod vrata. Sve donedavno nismo pričali jedni drugima te snove.

Jedno jutro upitala je za svoju majku. Htela je da zna gde joj je majka. Kada joj saopštismo da je umrla još davno, poče da plače. Plakala je kao beba. Celo telo joj je jecalo. Onda je dotakla ožiljak. Prešla je lagano prstima duž gole kože i upitala nas kako je to zaradila. Rekosmo joj, ali nije mogla da se seti. Pomenusmo joj imena lekara. Nije mogla da se seti. Rekosmo joj da je sada kod kuće, ali nije mogla da se seti. Glava joj klonu napred, tako da joj je brada počivala na grudnoj kosti. Suze joj obasuse kolena. Ovaj položaj joj ispriča čitavu priču. Sedela bi tako pognuta satima. Pokušali smo da je uspravimo, ali bi se ona ponovo skljkala. Bila se potpuno u sebe zavila. Svakog dana bi nas iznova pitala za svoju majku. Pitala bi nas jesmo li sigurni da je mrtva. Pitala bi nas gde je

sahranjena. Kada? U kojem gradu je umrla? Nije mogla da poveruje. Danima je tužila za svojom majkom koja je još odavno umrla.

Bilo je to ravno pre godinu dana. Ona sada može sama da ide. Sama da jede. Govori čudnim akcentom, ali učestvuje u našem razgovoru. Još uvek začuti, sedne i jako dugo zuri ispred sebe. O svojoj prošlosti govori kao o vremenu pre nego što je bila „oduvana”.

29/9/80

San Francisko, Kalifornija

*Dvostruke Ruže
Kaže ona*

*Kao u Engleskoj
Kao ponovo u Engleskoj*

*I ona se uvlači natrag
U sebe
U Englesku*

*Nozdrve joj se šire
Oči joj se sklapaju
Na Ruži jedri domu svome*

22/9/80

San Francisko, Kalifornija

- [1](#) Pustinjska oblast u Južnoj Dakoti (prim. prev.)
- [2](#) Grupa od osam najstarijih američkih univerziteta na istoku SAD (prim. prev.)

Table of Contents

[Start](#)